

Hea Kodanik

EMSL-i ajakiri kodanikuühiskonnast

nr 2 (57)

suvi
2013

Vähemused
Jah, ka sina

Riigiteadlane ja EMSL-i nõukogu liige **MARI-LIIS JAKOBSON** kirjutab, miks populismis alati tonti näha ei maksa.

Populiste peab ka olema!

Kodanikuühiskond on poliitikastiili-
de kujunemisel üheks kaalukeeleks.
Just kodanikuühiskonna toimimine
ja tasakaalustatus võivad määrata, kas po-
liitikasse jõuab ka populistide ning milliseid
nõudmisi need esitavad.

Populism ja kodanikuühiskond on
sõnad, mida naljalt ühes lauses ei kohta.
Tavaliselt isegi ühes artiklis mitte, sest
tegu on meie jaoks justkui erinevate
mõttekategoriatega. Üks neist on pigem
halvamaiguline sõna, otsekui süüdistus,
millega oma poliitilist vaenlast rünnata,
teine aga termin, mida kõnedesse pik-
kida, kui on soov anda edasi positiivset
sõnumit. Teisalt aga võib ka öelda, et nad
on sama nähtuse kaks erinevat nägu.

Mis on populism? Kõige lihtsam oleks
seda nimetada poliitikastiilik, mille kesk-
mes on protest valitseva olukorra ja va-
litseva võimu vastu ning emotsionaalselt
kõitvaid strateegiaid kasutades üritatakse
saada laiu masse toetama oma eesmärgi
ning selle saavutamisele kaasa aitama.
Eesti iseseisvus taastati tänu populismile.
Aga populism oli kaudselt ka teise maa-
masõja põhjus.

Ja kodanikuühiskond? Õpikudefinit-
siooniks kujunenud teadmise kohaselt on
kodanikuühiskond riigist ja ärielust sõl-

tumatu ühiskonnasfäär, milles kodanike
rühmad panustavad ühiste eesmärkide
saavutamisse ning mis väärtustab ja (taas)
toodab ühiskondlikke alusväärtusi – sage-
damini tuuakse nendena välja demokraa-
tiat, õigusriiklust, hea valitsetuse tava-
sid.

**Populismil on ühiskonnas
sageli vabastav funktsioon
– see on omamoodi
ventiil, mis võimaldab
välja lasta pingeid.**

Kodanikuühiskond õpetab olema hea
kodanik – arvestama kaasinimestega, jär-
gima reegleid, aga ka julgema ütelda välja
oma seisukohti ning tegutsema sõnastatu
saavutamise nimel.

Nii õiged populistid kui ka tõeline ko-
danikuühiskond seisavad definitsiooni
järgi sama asja eest – teha kuuldavaks
rahva tahe ning kaitsta tema huve. Ning
arvestades seda, kui lai on kodanikuühis-
konna spekter, siis leidub selliseidki ühen-
dusi, keda saab hõlpsalt klassifitseerida
mõlema mõiste alla – näiteks erinevad
sotsiaalsed liikumised, mis võimalolijate

vastu protestivad ning rahva õiguste ja
vabaduste austamist nõuavad. Võtke või
Anonymous või Occupy-liikumine, ent
populistlikke jooni leiab ka möödunud-
sügisestelt valeliku poliitika vastastelt
meeleavaldustelt Eestis.

Populismil on ühiskonnas sageli vabas-
tav funktsioon – see on omamoodi ven-
tiil, mis võimaldab välja lasta *status quo*
loodud pingeid, ebakindlust, rahulolema-
tust. Mitmes lääneriigis ongi parempopu-
listlikud erakonnad saanud endale rolli
väljendada ebakindlust ja rahulolematust
eliidi toetatava eurointegratsiooniga või
multikultuurilisuse poliitikaga.

Ent kui populistlik erakond on just-
nagu üks suur hiigselventiil, siis koda-
nikuühiskond on kui kümnete või isegi
sadade väikeste viledega orel, millel saab
oskusliku kaasamise abil mängida üsna
mitmekesiseid meloodiaid. Seega, kui on
olemas mitmekesine kodanikuühiskond,
mille kaudu saab juhtida tähelepanu väga
erinevatele küsimustele ning tõstatada
teemasid A-st Ü-ni ning midagi nende
suhtes ka ette võtta, puudubki vajadus
mõne karismaatilise populistliku liidri
või radikaalse erakonna järele, kes rahul-
olematust rahva eest väljendama hakkab
ning pingeid isegi võimendada võib.

Sina oledki vähemus

Kas tead, hea lugeja, et sina oledki vähemus? Mis mõttes? Oled kõrgharidusega? Äkki meessoost? Kuulud MTÜ-sse? Võtsid osa "Teeme ära!" aktsioonist? Ka ühekordne noogutamine tähendab, et oled küll.

Vähemusse kuulumist saab määrata konkreetsetes ajas ja ruumis: hiinlane Eestis ja eestlane Hiinas, mobiiltelefoni kasutaja täna ja 20 aasta eest. Me kõik oleme elu jooksul korraga vähemuses ja enamus.

Ajaloo käiku suunavad vähemused: Martin Lutheril polnud alguses ühtegi pooldajat, pool aastat enne oktoobrirevolutsiooni oli bolševikel Riigiduumas 6 kohta 442-st, kohtuotsus Rosa Parksi asjus oli kolmas USA ajaloos ning keegi poleks osanud arvata, mida see kaasa toob. Kõik need juhtumid tõestavad, et ei loe mitte vähemuse esindatus, vaid kirg, usk ja soov midagi muuta: kas positiivses või negatiivses suunas.

Samas on tihti näha, kuidas poliitiline vähemus, saavutades võidu enamuse üle, muutub viimase suhtes represseerivaks. Näiteks religioosne vähemus, kes keeldub homodele põhiõigusi tagamast. Ka Rahvakogu arutelupäeva juures võis seda kohata, kui need, kes poliitikut kritiseerivad väheses kaasamises, olid häälekad rääkima, kuidas nende meelest ei peaks kaasama parteide liikmeid.

On ka vastupidiseid näiteid: nii ütles USA president Barack Obama 2010. aastal valminud homofoobiavastases klipis oma nahavärvile viidates, et tema ei tea, mis tähendab olla gei, kuid teab, mis tunne on olla teistsugune.

Vähemusi ei tohi karta ega liigselt armastada, alaga ületähtsustada. Lõppkokkuvõttes: meie olemegi vähemus. Maailmaparandajate vähemus.

IVAN LAVRENTJEV

Alari Ramm

Seekord esikaanel: Annika Haas

Veel 1990ndatel eksisteeris Eestiski trükimeedias nähtus nimega fotoreportaaž. Oli, aga kadus ühes kvaliteetmeediaga. Nii nagu uuriv ajakirjandus on loovutanud positsioone kollasele mürale, on ka tähelepanelikult vaatlev fotosilm sunnitud taanduma pealiskaudsema jäädvustuse ees. Õnneks on, kuhu taanduda. Jalutades galeriides kunstinäitustel, jääb silma üksjagu fotosid, mis oma olemuselt on dokumentaalsed ja ajakirjanduslikud. See, mis veel mõni aeg tagasi oli ajakirjandus, on nüüd sunnitud olema kunst. Sihtgrupp on väiksem, aga sõnum vaat et suuremgi. Nõnda on Annika Haas kunstnik, ehkki võiks olla fotoajakirjanik.

Annika loomingus on domineerivaks teemaks vähemused. Just marginaalne kipub olema värvikas ja sellega seotud lugu põnevam kui peavoolu oma. Tema piltidelt leiab Peipsi vanausulisi, Kehra paberivabriku töölisi, lennuvälja eikellegimaa aiapidajaid, mustlasi või näiteks ka keskklassi rutiinile võõraid maastikke. Need on tasased vähemused, kes avalikkusse ei trügi, kestavad või hääbuvad omal vaikselt, ent väärikal moel.

Annika Haas on üks Kasepääle asuva loomekeskuse AmbulARTooriumi asutajatest, seda kohta Peipisi ääres tasub külastada.

KARL-KRISTJAN NIGESSEN

Sisukord

ARVAMUS	lk 2-3
Mari-Liis Jakobson populismist, Ivan Lavrentjev vähemusest.	
LEKSIKA	lk 8-11
Urmo Kübar mõtestab ühisloome tähendust vabakonnas.	
KAASAKS KA VENELASED?	lk 12-18
Ivan Lavrentjev otsib lahendusi, kuidas ühiskonnas osalemine keele taha ei jääks, ning tutvustab viit põnevat venekeelset vabaihendust.	
ARVAMUSFESTIVAL	lk 20-23
Anna Lindpere tutvustab, kes, miks ja kuidas nihukest asja teevad.	
NÄGU NIME JUURDE	lk 24-27
Eesti esiskeptikut Martin Vällikut pinnib Mari Kodres.	
VÄLISMAA	lk 28-30
Pagulasena Eestis viibiv vene blogija Maksim Jefimov kirjutab siiani veel vabast nurgast Venemaal – virtuaalruumidest ja blogidest.	
KIRJAD KUU(BA)LT	lk 31
Mari Kodres jätkab Jefimovi teemat, tutvustades üht tuntuimat kuubalast.	
EMSL-is TEOKSIL	lk 32-33
Vabakonna suvekool tuleb raha-tagasi-garantiiga, tõrts EMSL-i uudiseid.	
EMSL-i LIIKMED	lk 34-35
Lähemalt Eesti Inimõiguste Keskusest, lühemalt teistest liikmetest ka.	
ROHELISEKS KASVAMINE	lk 36-39
Taimsed ja vaimsed – Eesti Vegan Selts.	
KOGEMUS	lk 40-42
Mailis Ostra annab nõu juhivahetuse, Maris Jõgeva ühisprojektide asjus.	
AJALUGU	lk 43
2003 oli valimiste aasta, mil loobiti ohtralt nii süüdistusi kui ka lubadusi, aga keegi ei usaldanud eriti kedagi.	

Hea Kodanik on Eesti ainus perioodiline kodanikuühiskonna häälekandja, mis ilmub oma eelkäija EMSL-i infolehega 1994. aastast hea ilmaga kolm korda aastas ja trükiarv on seekord 4100.

Kõik autorid kirjutavad siin vabatahtlikkuse alusel – tuhat tänu sulle- ja pildimeistreile.

Tekstid valisid ja toimetasid

Ivan Lavrentjev | ivan@ngo.ee

Urmo Kübar | urmo@ngo.ee

Alari Rammo | alari@ngo.ee

Kujunduse tegi

Karl-Kristjan Nigesen | karl@nigesen.ee

Keele eest hoolitses

Katrin Kern | kkern@ut.ee

Iga sõna eest vastutab

EMSL MTÜ, Rotermanni 8, 10111 Tallinn

664 5077 | info@ngo.ee | www.ngo.ee

ISSN 1736-7263

Internetis loetav www.ngo.ee/heakodanik. **Pa-beril** leiad ajakirja EMSL-i kontorist ja maakondlikest arenduskeskustest. Oma postkasti saab ajakirja **tellida**, kui teatad koguse ja kontaktid heakodanik@ngo.ee. Ajakirja jätkuvalt tasuta ilmumist saab ka **toetada** – www.ngo.ee/toeta.

Hea Kodaniku kirjastamist ja levikut rahastavad **regionaalministri** valitsemisalas Siseministeerium ning Kodanikuühiskonna Sihtkapital.

REGIONAALMINISTRI
VALITSEMISALA

SISEMINISTEERIUM
Estonian Ministry of the Interior

Kodanikuühiskonna
Sihtkapital

Trükitud keskkonnateadlikus
trükikojas Ecoprint

441 799
Trükitoode

“Valimised ja vabaühendused: kandideerida või mitte?”

Hea Kodanik nr 1/2013, lk 16-19

Meil räägitakse palju kodanikuaktiivsuse kasvust, kuid oma kogemusest näen, et olgu tegu mis tahes toreda ühinguga, sãrasilmseid aktiviste, kellele langeb suur töökoormus, on paraku piiratud arv. Piiratud arv on samuti neid, kel võimalust ja tahet ise vastutus võtta, näiteks kandideerides kohalikel valimistel.

Põhjused on loomulikult erinevad – kellel napib aega, kellel soovi aktiivselt kaasa lüüa, kes peab end ebakompetentseks ja pigem vaikib. Või pãrsib hirm – töökohakaotuse või projektirahast ilmajäämise ees. Peamine, mis viimasel ajal eriti teravalt silma torkab, on paraku puuduv usk muutustesse. Õeldakse, et nãgunii ei saa ju midagi muuta.

MTÜ-st Kodaniku Hããl jõudsimine minna ja Tarmo Treimann kandideerimisotsuse- ni kogemuse tõttu, et rahva hããl pealinnas midagi ei maksa. Aastal 2011 koostasime kodanike eelnõu lasteaedade toetuseks, millele kogusime tuhandeid allkirju, kuid linnavolikogu enamus hããletas eelnõu vastu. Midagi palju enam ei saa kodaniku- kud teha, kui meedia kaudu survestamine, avalikud aktsioonid ja allkirjad ei aita. Jããb vaid kord nelja aasta tagant sedelile number kirjutada. Kuid see ei ole ju piisav, et olla kaasatud.

Nõnda sündiski tänävu pealinnas kodanike valimisliit Vaba Tallinna Kodanik. Valimisliidu idee on lükata käima protsess, kus parteipoliitika kõrvale on olemas alternatiivne jõud nendest aktivistidest, kes hoolivad oma kodukoha kãekãigust. Kes soovivad, et otsustusprotsessid saaksid alguse linnaosadest ja asumiselsidest ning linnapea kabinet poleks pelgalt koht, kus oma erakonna võimuhuvidest lähtuvalt populistlikke, kuid lãbimõtle matuid lahendusi treitakse.

Praeguses olukorras, kus sõna poliitik on negatiivne ja valimised pigem peibutuspartide omavaheline komejant, on

ühel valimisliidul nappide finantsidega keeruline pildile pääseda, olgu programm kui tahes hea. Kuid meie suhtumine on, et kui ei proovi, ei saa üldse midagi. Proovima peab!

On skeptikuid, kes ütlevad, et valimisvõitlusse sisenedes kaotab MTÜ oma neutraalsuse ja et võimalolijate jaoks muututakse üleõõ partnerist vaenlaseks. Oleme selle oma ühingu lahendanud nii, et Tarmo Treimann on juhatuselt tagasi astunud ning minu volitused juhatuse liikmena lõpevad samuti sügisel.

Meie plussiks iseotsustamise teel on kindlasti see, et meie ühingu pole keegi kunagi rahastanud ning me ei pea kartma, et vastutuse võtmise tõttu valimistel kaotab MTÜ tuludes. See on iseseisvuse luksus, mida paljud aktivistid endale lihtsasti lubada ei saa. Siiski on meie silmis lootus, et sundparteistamine pãlvib üha enam hukkamõistu ning inimesed on oma otsustes vabamad.

Poliitikat ei ole vaja peljata – see on tuleviku kujundamine, üheskoos.

BRIT KERBO

MTÜ Kodaniku Hããl

Hasso Hirvesoo

HMN-i kaotamine hetkel päevakorrast maas

Juunis ministeeriumidele kooskõlastamiseks esitatud hasartmängumaksu seaduse muudatused ei sisalda enam hasartmängumaksu nõukogu (HMN) kaotamise ideed, vaid tegelevad üksnes hasartmängude korraldamise nõuetega. Veebruarikuine versioon samast eelnõust plaanis praegu aastas miljonite eurodega vabaühenduste projekte toetava nõukogu likvideerida ning hakata seda raha jagama ministeeriumide kaudu, nagu paljusid teisi toetusi.

Plaani kritiseerisid mitmed ministeeriumid ja vabaühendused, sealhulgas EMSL. Ehkki HMN-i kaudu toetuste eraldamine on kaugel ideaalsest, ei saa nii olulist rahastamisvõimalust eelneva analüüsita kiiresti kaotada, andes vaid ebamäärase lubaduse säilitada rahastamismahud, kirjutas EMSL.

Nõukokku kuuluvad parlamendiparteide ja kolme ministeeriumi esindajad, toetatakse spordi-, teadus-, haridus-, kultuuri-, laste-, noorte-, pere-, meditsiini- ja hoolekandeprojekte ning vanurite ja puuetega inimeste projekte. HMN jagab 37,4% hasartmängumaksust laekuvast tulust, tänavu eeldatavalt ligi 8 miljonit eurot.

Rahandusministeeriumi riigieelarveosakonna nõunik Marika Tuusis ütles EMSL-ile juulis, et praegu pole neil selget plaani, kuidas hasartmängumaksust toetuste eraldamise ümberkorraldamist jätkata, kuid teemaga tegeletakse kindlasti edasi.

Algajad sotsiaalsed ettevõtjad inkubaatorisse!

Sügisel käivitab sihtasutus Domus Dorpatensis koostöös mitme partneriga SEIKU – Eesti esimese sotsiaalse ettevõtluse inkubaatori neile, kes soovivad ühiskondlikke probleeme lahendada isemajandava ärimudeliga.

Oktoobrist detsembrini viiakse läbi eelinkubatsioon, kuhu oodatakse kandideerima huvilisi, kes on valmis kolme kuu jooksul töötama vähemalt 20 tundi nädalas, et koos nõustajatega välja mõelda oma sotsiaalse ettevõtte kontseptsioon ja koostada äriplaan.

Jaanuarist jätkatakse seitse kuud kestva programmiga seks ajaks juba asutatud ettevõtetele, olgu siis MTÜ või sihtasutuse vormis, et need mentorite ja ettevõtjate toel reaalselt toimima panna.

Uuri alustava inkubaatori kohta lähemalt ja anna oma kandideerimissoovist teada www.seiku.ee!

Eesti liidrikojal, mõnede ohumärkidega

USA arengukoostöö agentuuri (USAID) juulis avaldatud 29 Ida-Euroopa ja endise Nõukogude Liidu riigi vabaühenduste elujõulisuse indeks paigutab Eesti endiselt regioonis esikohale, kuid märgib, et avalik võim on vabaühenduste suhtes tõrksamaks muutunud.

2012. aastat kirjeldavas uuringus on seetõttu langetatud vabaühenduste huvikaitse-suutlikkuse hinnet, märkides, et poliitikute poolt andsid tooni üleolevad ja teisitimõtlejaid naeruvääristavad väljaütlemised.

Kriitikat tehakse ka avalike teenuste osutamisel tehtava koostöö kohta. Olgugi sõnades ühendustelt suuremat aktiivsust ootav, on avalik sektor pahatihti passiivne vastu

tulema vabakonna vajadustele, näiteks investeerima potentsiaalsete teenuseosutajate võimekuse väljaarendamisse või kaasama neid aruteludesse kogukonna vajaduste ja tulemusliku koostöö üle.

Piirkonnas tervikuna hindab USAID 2012. aastat pigem positiivseks pärast mitut langusaastat. Tõsist tagasiminekut raporteeritakse Tadžikistanis, Venemaal ning ka aastaid piirkonna musternäiteks olnud Ungaris.

Eestile järgnevad tabelis Poola ning mõningase vahega Tšehhi, Slovakkia, Läti ja Leedu. Piirkonna nõrgimad on Usbekistan, Valgevene ja Türkmenistan.

Uuringutulemusi saab lugeda www.ngo.ee/

ee/indeks, Eesti raport on saadaval ka eesti keeles. Indeksit esitletakse ka 17. augustil Paides arvamusfestivalil, kus selle üle arutlevad Kristina Mänd, Madle Lippus ja Rasmus Pedanik.

USAID on siinse regiooni vabakonna arengut hinnanud juba üle 15 aasta, keskendudes seitsmele alateemale: õiguskeskond, taristu, ühenduste majanduslik elujõulisus, tegutsemisviiside, huvikaitse- ja teenuste osutamise suutlikkus ning maine. Uuringut maksab lugeda eelkõige neil, kes soovivad olla kursis teistes riikides toimuvaga ja leida ideid võimalikeks koostööprojektideks.

Tartu katsetab kaasava eelarvega

Esimese Eesti linnana võtab Tartu sügisel kasutusele kaasava eelarvemenetluse, andes linlaste otsustada, missugusteks investeeringuteks kasutada 2014. aasta kohalikust eelarvest 140 000 eurot. See on umbes 1% Tartus tuleval aastal plaanitava test investeeringutest.

10. septembrini saavad tartlased pakkuda ideid, milliseid kuni 140 000 eurot maksvaid ning võimalikult paljudele kasulikke objekte

võiks linna rahaga teha. Seejärel analüüsivad ettepanekuid valdkonna spetsialistid, andes hinnangu idee teostatavusele ja maksumusele. Nõuetele vastavate ettepanekute kohta tehakse rahvaküsitlus, kus saavad osaleda vähemalt 16-aastased linnakodanikud.

Rahvaküsitluse tulemusel reastatakse ideed vastavalt hääle arvule ning ellu viiakse üks või mitu ideed, mille eeldatav hind mahub 140 000 euro piiresse. Otsuse kin-

nitab volikogu linnaeelarve vastuvõtmisega detsembris.

1980. aastatel Brasiilias alustatud lähenemist kasutatakse praegu kõikides maailmajagudes, kokku rohkem kui tuhandes kohalikus omavalitsuses.

Kaasava eelarve koostamist aitas Tartu linnavalitsusel ette valmistada e-Riigi Akadeemia. Sellele teemale oli pühendatud ka EMSL-i tunamullune kevadkool.

Rahvakogu korraldajad teevad kokkuvõtteid

Kui läinud aasta lõpus lepidi Kadrioru Jäakeldris kokku Rahvakogu protsessis, rõhutasid poliitikud, et selle tulemused peaksid nendeni jõudma nii, et esimesed seadusemuudatused saaks teha enne suve. Kui parlament aprilli alguses Rahvakogu ettepanekud sai, võttis neil kaks kuud, et koostada ajakava, kuidas nende elluviimisega alustada.

Parlamendi suvepuhkuse lõppu ja talle esitatud ettepanekutega töö jätkamist oodates on Rahvakogu korraldajad suvel tegelenud oma töö analüüsimisega. Selle tulemuseks peaks saama põhjalik kirjeldus kõigist Rahvakogu etappidest, nende õnnestumistest ja vajakajäämistest, mis

saaksid olla abiks järgmistele sarnaste protsesside eestvedajatele.

Samuti kirjeldatakse hea tava vormis põhimõtteid, mida arutleva demokraatia initsiatiivide puhul tuleks järgida.

Jaanuarist aprillini töötas Rahvakogu ühisloome meetodil küsimusega, kuidas elavdada Eestis poliitilist konkurentsi, poliitika läbipaistvust ja avalikkuse osalemist. Ettepanekuid esitas, kommenteeris ja hindas ligi paar tuhat inimest, seejärel analüüsisid neid mõnikümme ühiskonna- ja õigusteaduste eksperti-praktikut. 6. aprillil peetud arutelupäeval kujundas 314 esindusliku valimiga leitud osalejat oma seisukohad 18 küsimuses.

Ühisloome, mis see on?

Kui mitte varem, siis Rahvakoguga jõudis ilmselt paljude leksikasse sõna ühisloome. **URMO KÜBAR** mõtiskleb, millega tegu ja kuidas see ärisektoris sõnastatud mõiste vabakonnaga seondub.

Sõnad ühine ja looming muidugi kellelegi selgitamist ei vaja. Inglisekeelne vaste *crowdsourcing* annab kätte ka selle, et ühisloome pole veel, kui näiteks paar kirjanikku kahasse raamatu üllitavad, vaid et loomeprotsessis osalejaid on palju, terve rahvahulk.

Seepärast seostatakse ühisloomet enamasti internetiga, mis suurte hulkade osalemise hõlpsaks muudab. Trükivalgust nägigi termin tehnoloogiaajakirjas Wired, tuletatud sõnadest *crowd* ehk 'rahvahulk' ja *outsourcing* ehk 'väljastellimine'. Jeff Howe defineeris selle oma 2006. aasta artiklis "Ühisloome esiletõus" tegevusena, kus mõni ülesanne, mis tavapäraselt oleks oma töötajate või lepingupartnerite täita, suunatakse avalikult lahendamiseks laiale, selgelt määratlemata inimehulga.

Erinevad definitsioonid

Vältimaks uute terminitega sageli juhtuvat, kui igaüks annab neile oma tähenduse, on mõned autorid väga ranged, mida ühisloomeks lugeda ja mida mitte. Kevadel sellenimelise raamatu üllitanud Daren C. Brabham rõhutab just algataja ja rahvahulga koostöö olulisust. Nii ei loe ta ühisloomeks, kui näiteks Pepsi lasi inimestel otsustada, millist uut maitset nad eelistavad – sisu loomise asemel sai rahvas vaid etteantud variantide vahel valida. Tema definitsioonile ei vasta aga ka näiteks veebientsüklopeedia Wikipedia, kus puudub selge tellija – mida teha, otsustab puhtalt sisu loov kogukond.

Kui Rahvakogu 6. aprilli arutelupäeva teine osa Lauluväljakul lõppes, kogunesid päev otsa Eesti demokraatia tuleviku küsimuste üle päid mürdnud kolmsada osalejat kaare alla ühispildiks, ent nagu ses paigas ikka juhtuma kipub, löödi lahti ka ühislaul.

Eestikeelne mõiste algataja rolli ei tähtsusta ning sellele sobib Wikipedia hästi.

Kui traditsiooniliselt on teatmeteoseid koostanud valitud teadlased, siis Wikipedia autoriks või toimetajaks võib hakata igaüks. Tosina-aastaseks saanud Wikipedias on 30 miljonit artiklit pea 300 keeles, üle maailma umbes 365 miljonit lugejat ning enam kui 30 miljonit registreeritud kaastöötajat, kellest igakuiseid panustajaid on küll alla 1%.

Toimib, ei toimi?

Võrreldes Wikipedia suurimat, ingliskeelset osa kuulsat "Encyclopædia Britannicaga" (EB, mis on nüüdseks küll samuti kolinud veebi ja võtnud ühisloomet teatud määral kasutusele), on esimene ootuspäraselt võimsalt üle nii artiklite kui ka autorite arvus ning uuenduste kiiruses. Kui näiteks info Andy Murray tänavusest võidust Wimbledonis jõudis tema Wikipedia-artiklisse minutitega, siis EB-s pole Murrayd seni eraldi sissekande vääriliseks peetud ning turniirile pühendatud artiklis oli värske võitja nimi puudu ka päev hiljem.

Siit jõuame ühisloome ühe keskse

küsitavuseni. Hea küll, sport, popkultuur ja igapäevane olme – kuid kas saab ühisloomet usaldada tõeliselt tähtsates küsimustes? Kas saavad näiteks Wikipedia miljonid autorid teha paremat tööd kui EB neli tuhat, kelle seas on 110 nobelisti ja viis endist USA presidenti? Või kas saa-

Pole üht läbivat motivaatorit, vaid inimesi paelub võimalus paista silma, olla kasulik ja panna end proovile.

vad Rahvakogus osalejad olla targemad kui parlamendierakondade ajud?

Mis Wikipediasse puutub, siis siin tõestas ajakirja Nature kuulus võrdlus, et selle ja EB artiklite usaldusväärsus on laias laastus sama: vigu tuleb ette mõlemas, kuid Wikipedias saavad nad üldjuhul kiiremini parandatud (siin tuleb mängu muidugi kasutajate, võimalike vealeidjate hulk, mistõttu näiteks Eesti Vikipeedia

jääb paratamatult alati nõrgemas seisus kui ta ingliskeelne õde).

Keegi ei väida muidugi, et ühisloome iga küsimuse puhul parem ja üldse sobivgi oleks, kuid selle kriitikud näivad eeldavat, et "rahvas" tähendab vaid hulka harimatuid, kes kibelevad kaasa rääkima küsimustes, millest nad midagi ei tea. Ent vaadagem näiteks InnoCentive'it.

See on platvorm, kus ettevõtted postitavad oma tööks vajalikke keerulisi ülesandeid näiteks tehnoloogia, keemia, matemaatika ja teiste teaduste vallas. Parimale lahendusele on auhind, mõnikord rohkem kui miljon dollarit. 12 aasta jooksul pea 300 000-pealiseks kasvanud kogukond on lahendused leidnud umbes 85%-l juhtudest, seejuures tuleb parim lahendus sageli mõne teise eriala inimeselt, kelle poole hankija traditsiooniliselt lähemise puhul ei oskaks pöördudagi.

Dilemmad

Siit näeme veel üht erinevust eesti- ja ingliskeelsete mõistete vahel. *Crowdsourcing* ei näe ilmtingimata ette (kui- gi ka ei välista) osalejate ühist tööd.

InnoCentive'is töötavad lahenduse kallal mõistagi sageli ka tiimid, kuid teiste pakutud ideid konkurendid ei näe.

Seevastu Rahvakogu-laadses ühisloomes on pakutud ideed kõigile näha ja täiendada. Nii tekkiski Rahvakogu veebis mitme ettepaneku juures arutelu, mis algset ideed edasi viis ja muutis ideekorje suurtelt hulkadelt tegelikult ühiseks loominguks. (Tõsi, kui postitusi oli juba sadades, muutus neist ülevaate saamine tavakasutajale keeruliseks ning nõnda jäi keskkond siiski rohkem ideede esitamise ja põhjendamise kui nende üle arutamise kohaks ja muist ühisloome potentsiaali seega kasutamata. Lahendus saanuks olla ideede jooksev süstematiseerimine.)

Eespool mainitud amatörismi-etteheite kõrval tõstatub ühisloome puhul teisi probleeme, näiteks autoriõigused, aga ka efektiivsuse küsimus. Ka Rahvakogu puhul küsiti, kas poleks sama aega ja energiat pidanud kasutama millegi muu tegemiseks. Üheks huvitavamaks on eetilise dilemma, kui rahvahulk teeb sageli ilma rahata ära ülesanded, mis mõnele teisele oleks palgatöö.

Ühisloome, kellele?

Miks siis inimesed osalevad ja kuidas seda õhutada? Ootuspäraselt on uuringud jõudnud järeldustele, et pole üht läbivat motivaatorit, vaid inimesi paelub võimalus paista silma, olla kasulik, luua ja hoida kontakte, panna end proovile uute ülesannetega, omandada uusi oskusi-teadmisi, lüüa kaasa milleski olulises ja põnevas, toredasti aega veeta, teatud juhtudel selle eest ka raha teenida jne.

Kunagise Briti peaministri Tony Blairi nõunik Charles Leadbeater, kes ise kasutas ühisloomet raamatu "We-think" koostamisel (riputades peatükkide mustandid oma ajaveebi ning saades tagasisidet, kriitikat, täiendusi, näiteid, ideid), loetleb ühisloome protsessiks vajalikud tingimused.

Tuumaks on probleem, mida lahendada, või alge, mida arendama asutakse – see peab olema piisavalt paljudele erinevate teadmiste-oskustega inimestele oluline ja põnev. Seejärel on vaja võimalust, kuidas kogukond saab panustada: see peab olema lihtne, ladus ja võimaldama kiiret tagasisidet. Selleks peab kogukond omakorda omavahel ühendatud olema ning peab eksisteerima mehhanism, kuidas see kogukond oma

tegevust reguleerib, nii et sadadest või tuhandetest üksikutest kildudest tekib ühine "produkt".

Seega, ehkki suurem osa ühisloomealasest kirjandusest uurib selle kasutamise võimalusi ja mõju äri sektoris, on tegemist vabakonnale iseloomuliku nähtusega, mis olemuslikult ei erine eriti traditsioonilisest tööst vabatahtlikega. Iseküsimus, kui tõhusad sageli küllalt kitsale ja sarnaselt mõtlevale sihtrühmale keskendunud vabaühendused tegelikult ühisloome võimaluste kasutamises on, kuid ehk avab äri- ja avaliku sektori kasvav huvi selle suhtes enam ka vabakonna silmi.

Lisalugemist:

- Daren C. Brabham "Crowdsourcing"
- Ori Brafman ja Rod A. Beckstrom "The starfish and the spider: the unstoppable power of leaderless organizations" (vaata ka HK 1/2009)
- Jeff Howe "Crowdsourcing: why the power of the crowd is driving the future of business"
- Charles Leadbeater "We-think: mass innovation, not mass production"
- James Surowiecki "The wisdom of crowds" (vaata ka HK 3/2008)
- Don Tapscott ja Anthony D. Williams "Wikinomics: how mass collaboration changes everything" ja "Macrowikinomics: rebooting business and the world"

Ühisloome või sellega lähedalt seotud tegevuste näiteid

ARUTLEV DEMOKRAATIA (*deliberative democracy*). Suurem osa ühisloomealasest kirjandusest vaatleb selle kasutamist äris, kuid sama edukalt sobib see ka ühiskondlike küsimuste puhul, olgu siis (kohalike) eelarvete koostamine või (valdkondlik) poliitika. Iva pole vaid oma ükskõik kui informeeritud arvamuse esitamises (mida tehakse ju ka näiteks teatud raadiosaadetesse helistades, avaliku arvamuse küsitlustele vastates või referendumitel), vaid info ja erinevate vaatenurkade kokkutoomises ja läbitöötamises, nende poolt- ja vastuargumentide üle arutamises ning siis kas konsensusliku või enamus-häälega valiku tegemises.

AVA-ANDMED (*open data*). Andmete omanik, tavaliselt mõni riigiasutus, teeb need masinloetaval kujul vabalt kättesaadavaks, millega soovijatel tekib võimalus neile uusi rakendusi luua: andmeid omavahel kombineerides, neid visuaalselt paremini esitades vms. Mida rohkem võimalikke kasutajaid, seda rohkem ideid, kuidas andmeid avalikes huvides rakendada. Näiteks www.kodupilt.ee-s saab võrrelda oma linna või valla näitajaid hariduse, hoolekande jms valdkondades teiste Eesti omavalitsuste omadega, www.meieraha.eu näitab lihtsal moel, kust tuleb ja kuhu läheb Eesti riigieelarve raha jne. Ava-andmetest kirjutasime lähemalt HK 3/2011 numbris. Täpselt samamoodi saab avatuks, kõigile kasutamiseks ja edasiarendamiseks kuulutada ka muid asju: tarkvara, helifaile jne.

MIKROÜLESANDED (*microtasks*). Rahvahulga peale jagatakse ära mõni suur töö, mis ei ole tavaliselt eriti keeruline, kuid nõuaks ühelt tegijalt palju aega ja läheks seega kalliks. Näiteks korraldab Wikimedia Eesti tõlketalguid, kus osalejad tõlgivad Wikipedia artikleid eesti keelde; arhiivid ja muuseumid viivad läbi digitaluid, kus palutakse inimestel tuustada vanu fotosid ja filmikaadreid (siin tuleb lisaks töökaatele mängu mõistagi argument, et mida rohkem vaatajaid, seda tõenäolisem, et nende seas on mõni, kes jäädvustatud koha või isikud ära tunneb). Sisuliselt sama loogika on muidugi ka kõikidel väljaspool veebi toimuvatel "Teeme ära!" ja teistel talgutel.

ÜHISRAHASTUS (*crowdfunding*). Rohkem kui aasta tegutsenud Hooandja on Eestiski tõestanud, et mõne fondi või jõuka heategija ukse taga kaapimise asemel saab oma hea idee ehk veelgi paremini ellu viiud paljude toetajate jõul, kellest igaüks panustab väikese summaga (jällegi – samamoodi toimivad ju ka traditsioonilised heategevuskampaaniad, kuid seda üsna piiratud nišis). TEDx Tallinn kogus kevadel oma tänavuse konverentsi jaoks pea 500 hooandja käest nõnda üle 19 000 euro. Lisaks rahale saad sel moel ka pildi oma idee toetusest ühiskonnas.

Kaasaks ka venelased?

Kõik me teame, et Eestis elab eri kodukeelega inimesi. Saame ka ühtemoodi aru, et kõiki peaks kaasama võrdselt. Samas, mitte-eestlaste kaasamise viisid jäävad ikka segaseks. **IVAN LAVRENTJEV** pakub võimalikke lahendusi.

Eri uuringud toovad välja, et Eestis elavate muukeelsete inimeste ühiskondlik-poliitiline aktiivsus on eestlastega võrreldes madalam: näiteks erinevatesse vabaühendustesse kuulub ligi kolmandik eestlasi ja kõigest viiendik mitte-eestlasi.

Nii näiteks osaleb mõne spordi-, vabaaja- või kultuuriseltis tegevuses praegu 24% eestlastest ja 12% venekeelsetest vastajatest. Muu kodanikualgatusliku ühenduse liikmeskonda kuulub hetkel 14% eestlastest ning 6% venekeelsetest.

Põhjusi on mitmesuguseid: mõnele valmistab raskusi keelebarjäär, mõnel on kõvasti probleeme sotsiaalse taustaga ("mis vabatahtlikkusest te räägite, ma ei saa palkagi ju"). Kolmandat lihtsalt ei huvitagi, mis Eestiga toimub ja mis sellest saab ("ma ei hakka midagi selle riigi heaks tegema, kuni Ansip ja Co venelaste ees vabandavad").

Kohalike venelaste tüüpegi on väga erinevaid. Lõimumismaastikku iga kahe aasta tagant kaardistavas „Integratsiooni monitooringus“ eristatakse ühiskondlik-poliitilise osaluse ning eesti keele oskuse

järgi viit tüüpi: A – osaleb palju ja oskab keelt hästi (21%); B – osaleb aktiivselt Eestis toimivas, kuid keelt valdab keskpäraselt (16%); C – oskab keelt, kuid on väga kriitiliselt meelestatud Eesti riigi kui sellise suhtes (13%); D – tunneb vähe huvi Eestis toimuva vastu ja keelt oskab minimaalselt (28%) ning E – ei huvitu ega valda keelt (22%).

Kuigi mõnikord tahaks käega lüüa, tuleb ikkagi kaasata kõiki ja võimalikult palju. Seda ennekõike seetõttu, et osa sihtrühmast ei jääks eemale puht keele pärast – organisatsiooni suurim legitiimsus ning pädevuse kasv tuleneb erineva taustaga liikmeskonnast.

Teisest küljest, aidates inimestel uusi asju avastada ning head teha, näitame neile selgelt, et ühiskond vajab ka mitte-eestlastest kodanikke ning et Eesti – see olemegi meie kõik. Uuringute järgi on venekeelsete inimeste aktiivsus hetkel eestlastega võrreldes madalam igas väljundis, erandiks on ainult usuühingutesse kuulumine.

Eesti vabakondlikul maastikul pole nõudlust eri töökeelega teineteise tege-

vust kopeerivate organisatsioonide järele, kui just valdkond ei eelda teistsugust lähenemist või teatud spetsiifikat: näiteks korteriomanikel on samasugused mured, aga vene õppekeelega koolide eestkosteorganisatsiooni puhul on nõutav vastav poliitiline pädevus.

Teiste ühenduste vene töökeel on tingitud kas geograafilisest asukohast (eelkõige Ida-Virumaal) või kujutavad need endast katseid luua poliitiliselt kallutatud vabakonna imitatsiooni.

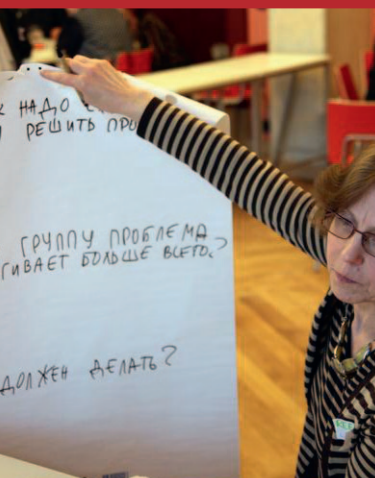
Hea õhkkond on lahendus

Eestis tegutsevad venekeelsed vabaühendused ei ole tavaliselt just kõige edukamad huvikaitse või poliitikakujundamise alal – inimesed pigem ei lähe kaasa "poliitiliste" ettevõtmistega ning eelistavad lihtsamaid, käegakatsutavaid tegutsemisvõimalusi. Üks neist on kahtlemata iga-aastaseks saanud „Teeme ära!“ talgud.

Talgulisena alustanud ja hiljem „Teeme ära!“ mõttetalgutest välja kasvanud Minu Eesti Koostöötoea ja MTÜ Kontakt eestvedajaks saanud Aleksandr Valdmann ütleb,

Praxis koostöös partneritega korraldas kevadel kolmandate riikide kodanikele suunatud avalike arutelude sarja, kogumaks sisendit valmiva Lõimumiskava jaoks.

et tema abikaasa oli talgute suhtes negatiivselt meelestatud: “Keegi paneb prügi maha, miks mina peaksin koristama?” Tulnud kohale, muutis ta meelt, kuna sai tuttavaks toredate inimestega – emakeelset sõltumata –, ning tegi kodukandi enda kätega korda.

Inimeste aktiivsus valdavalt venekeelsetes piirkondades nagu Ida-Virumaa või Lasnamägi seisnebki poliitikas osalemise asemele pigem soovis midagi konkreetset ära või korda teha.

Olgu sotsioloogide kirjeldatud Eesti venelaste tüüpide kontekstis mainitud, et kõige progressiivsema – A grupi – moodustavad valdavalt noored ja edukamad inimesed, kes löövad ka vabasektori tegemistes kaasa. Üldistades võib öelda, et mida vanem on inimene ja mida hullem on tema keeleoskus, seda vähem aktiivne ta ise on. Seepärast on lood kindlasti paremini noorema põlvkonnaga.

Vabatahtlike koordineerimisega tegeleva organisatsiooni Serve the City Tallinna venekeelse tiiva juht Makar Timofejev leiab, et suurt vahet eri emakeelega noorte vahel polegi, aetakse ju ühtset asja. “Algu- ses oli väike hirm sees, et must ei saada

Läinud aasta lõpus EMSL-i liikmeklubis kaasamisest rääkides pidasime peamiselt silmas tegevust, mille soovitud tulemuseks on venekeelsete inimeste ühendumine iseseisvaks grupiks, mis teeb samu asju, mida teeb eestikeelne vabaühendus, aga oma kogukonna heaks. Kuigi keskendusime venekeelsete inimeste kaasamisele, saab meie järeltulejate loomulikult laiendada ka teistele mitte-eestikeelse emakeelega elanikele.

Küsimused, millele mõelda, kui kaalud muukeelsete inimeste kaasamist

- **Mõttele selgeks, kui oluline ja kaalukas see on**, et sa neid kaasad. Kui suur osa siht- rühmast on venekeelne elanikkond? Mis jääb sündimata, kui sa neid ei kaasata?
- **Kas sa tunned oma sihtgruppi?** Kas nad on samavõrd huvitatud osalemisest/ tegutsemisest/ tulemustest kui eestikeelne sihtgrupp? Räägi sihtgrupiga, õpi tundma selle liikmete väärtushinnanguid.
- **Kas sa ise soovid sedavõrd suurel määral sellega tegeleda**, et oled valmis muga- vustsoonist välja astuma? Kogemus näitab, et ühekordsete ürituste tulemusena ei sünni püsivalt aktiivset gruppi. Püsiva tulemuse saavutamiseks tuleb olla järjepidev.

Soovitused kaasamiseks

- **Ärge tehke integratsiooniprojekti, kui see pole teie eesmärk.** Sellele on lihtsam raha saada, kuid see teeb raskeks venekeelse sihtgrupi aktiviseerimise. Näidake sihtgrupile selgelt, kas teie huvi on õpetada talle eesti keelt ja kultuuri või tahate, et ta teeks midagi ühiskonna heaks. Mõlemat korraga küsida võib osutuda paljuks.
- **Tehke asju vene keeles,** sõbralikult ja mitteformaalselt.
- **Leidke kakskeelne vahendaja,** kes hoolib teie tegevuse eesmärgist ja usub, et venekeelsete inimeste kaasamine on hea mõte. Võite selleks olla ka ise, kui aega ja oskust on piisavalt.
- **Kutsuda valimata kõiki tähendab ainult teha iseendale kahju** (järele proovitud). Tuleb kutsuda ja tegeleda võimalusel adekvaatsete ja intelligentsete inimestega – määratlege oma sihtgrupp konkreetselt.
- **Kõige olulisem – lähenege isiklikult.** Otsige kontakte venekeelsete suhtlusringkondadega tutvuste ja sotsiaalvõrgustike kaudu (venekeelne publik enamasti ei kasuta Facebooki, vaid kasutab В Контакте – vk.com). Lähenege nii juhuslikele sihtgrupi esindajatele kui ka otsige inimesi, kes on kuskil juba teie tegevusvaldkonna vastu huvi või aktiivsust üles näidanud. See on väga keeruline, nõuab tööd, kuid on ainuke, mis annab püsiva tulemuse. Pealegi on suur tõenäosus, et keegi tunneb kedagi, kes on oma algatusvõimega silma paistnud.
- **Ärge heitke meelt,** kui esimesed huvilised siiski loobuvad. Õige inimene ongi haruldane.

aru, aga teised liikmed hakkasid minuga kohe suhtlema ning kõik sujus,” ütleb Timofejev.

Sama vabaihenduse juht Lauri Luide lisab: “Me ei ole selleks midagi eraldi teinud, erineva kodukeelega noorte tulemine oli väga loomulik.” Samas ta tunnistab, et üritusi korraldatakse sel moel, et kõik suhtleks omavahel võimalikult palju ja atmosfäär oleks alati hästi sõbralik. Noorte kaasamiseks kasutatakse sotsiaalvõrgustikke ja levitatakse infot oma sõprade seas. Mittetulundusühingu kodulehe põhitekstid on varsti ka vene keeles üleval.

Tõlkimine ei aita alati

Mõnel organisatsioonil on ette näidata vastupidine kogemus: üks Eesti Ajaloo- ja Ühiskonnaõpetajate Seltsi eestvedajatest Indrek Riigor viitab mõne kolleegi poliitilisele meelestatusele. “Venekeelseid õpetajaid oli meie liikmeskonnas niigi vähe, aga peale pronksiööd läksid needki vähesed kaduma,” ütleb Riigor. Tema sõnul napib Eesti koolides innukaid mõlemat keelt oskavaid õpetajaid: “Eks ma tunnen neid kõiki. Kõiki kolme.”

Ta toob välja, et halva keeleoskuse tõttu ei saa õpetajad koolitustel räägitust arugi. Samas, kõik seltsi oluline info tõlgitakse ka vene keelde ning liikmed ei tule ikka üritustele või kui ka ilmuvad kohale, siis ei võta aktiivselt osa. Vähesel osaluse põh-

justeks peab Riigor ka seda, et mõnele just vene õppekeelega koolis töötavale õpetajale käib üle jõu isegi 10-eurone aastamaks, või ei viitsi eakamad õpetajad üldse millestki osa võtta. Eriti ei aita ka MISA toetus seltsi iga-aastasele suvekonverentsile – lõpuks istuvad eestlastest õpetajad venekeelses töötoas, kuna venekeelsed lihtsalt ei ilmunud kohale.

Struktuursed muudatused

Üks võimalusi mitte-eestlaste meelitamist tõhustada on venekeelse(te) inimes(t)e palkamine või kaasamine vabaihenduste endi poolt. Eesti Väitlusselts on üles ehitanud suure ja toimiva võrgustiku: venekeelsed väitlusklubid tegutsevad Narvas ja Tallinnas, Eesti meistrivõistlusi väitluses peetakse ka vene keeles.

Väitlusseltsi kommunikatsioonijuht Katerina Danilova leiab, et kuna väitlejate keeleoskus ja enesekindlus on väga olulised, siis paljud vene keelt emakeelena kõnelevad noored ei tuleks ilmselt kaasa, kui neile pakutaks üksnes eestikeelseid osalemisvõimalusi. Aja möödumisel hakkavad mõned aga ka inglise ja eesti keeles väitlusi pidama.

Halb on sellise mudeli puhul see, et sama organisatsiooni liikmeskonda kuuluvad inimesed ei pruugi teineteist üldsegi tunda – noored on küll kaasatud, kuid eesti- ja venekeelne võrgustik on omaette.

Narvast ja Võrust pärit n-ö tavaväitlejate teed ristuvad väga harva.

Omapäraseks õnnestunud kaasamismudeliks on Keskerakonna Noortekogu (KENK) valitud lähenemine. Aseesimees Vladimir Svet ütleb, et tal puudub täpne ülevaade sellest, mis kodukeelega liikmed partei noorteorganisatsiooni kuuluvad, kuid ilmselt peegeldub liikmeskond KENK-i juhatuse koosseisus – eestlasi ja venelasi on pooleks. Küsimusele, kas tema liitumise põhjuseks noortekoguga oli venelaste ja Keskerakonna üldine klapp, vastab Svet eitavalt, öeldes, et siin loeb poliitiline vaade. Noored tulevad kokku oma tuttavate kaudu, enamasti tullakse üritustele uudishimu pärast ja tihti peale jääda. Mõned edasijõudnud jätkavad ka linnaosade vanemate või kultuurikeskuste juhtidena ...

Miks just Keskerakonnal õnnestub venekeelseid noori paremini meelitada? “Meie erinevus teiste parteide noortekogudest seisneb selles, et meil ei ole eraldi struktuuri venekeelsetele – kõik on üheskoos ja organisatsiooni töökeeleks on eesti keel,” kinnitab Svet.

Mõtles, milleks kaasata

Venekeelsete inimeste kaasamisel vabaihenduse tegevusse kaasamise enda pärast ei ole kindlasti mõtet. Asudes kaasama, tuleks hoolikalt läbi mõelda, keda ja milleks. Kui olete jõudnud selleni, et kultuurilist mitmekesisust peab tõstma, tasub erinevaid mitte-eestlaste kaasamise variante omavahel võrrelda ja neist parim valida või mitut kombineerida. Mõnikord on möödapääsmatu lisaressursside kulutamine – näiteks kodulehe või ürituste tõlkimiseks.

Inimesi meelitab ligi ka oma eesmärgide selge kommunikeerimine ja sõbralik õhkkond ühistel koosviibimistel. Eraldi “venelaste klubide” jms struktuuride tekitamine organisatsiooni sees ühest küljest kaasab küll aktiviste, teisalt aga ei vii eri rahvusest inimesi kokku – jätkatakse suhtlemisega omakeskis. Kõige tõhusamaks kaasamiseks on vaja venelaste osalust organisatsiooni juhtimises hea eeskujuna näidata ning mitte jaotada inimesi emakeele põhjal.

Suurima toetajate hulga või liikmeskonnaga võib saavutada ainult kõiki eestimaalasi kaasates, mis omakorda tõstab vabaihenduse legitiimsust eri sihtrühmade silmis – olgu selleks otsesed kasusaajad, rahastajad

Viimases Integratsiooni Monitooringus on kesksel kohal noorte teema. Uuringu üks autoreid Marju Lauristin (pildil) ütleb, et tähelepanu väärib väga hästi eesti keelt oskavate, kuid Eesti poliitika ning riiklike institutsioonide suhtes kriitiliste ning umbusklike inimeste rühm, kus annavad tooni noored.

või ühiskond tervikuna. Erineva kultuurilise, keelelise või usutaustaga inimeste osalus rikastab organisatsiooni ning toob värskeid mõtteid ja vaatenurki juurde. Venekeelsete inimeste värbamine ja kaasamine ei ole tüütu kohustus, vaid on võimalus mittetulundusühingu arenguks.

Kirjandust

- Hinno, Krista; Lagerspetz, Mikko; Vallimäe, Tanel. Kolmas sektor arvupeeglis. Tallinn: Tallinna Ülikooli kirjastus. 2008.
- Lauristin, Marju (peatoim). Eesti ühiskonna integratsiooni monitooring 2011. Tallinn: Kultuuriministeerium. 2011. <http://goo.gl/CZR2hF>
- Kodanikeühiskonna uurimis- ja arenduskeskus, Tallinna Ülikool. Kodanikualgatust toetavad väärtused ja käitumismustrid Eesti elanikkonnas 2011-12. Tallinn. 2012. <http://goo.gl/q1KAbr>
- "Teeme ära!" talgud. Otsing 13.05.2013: <http://talgud.teemeara.ee/events/map>

Vene inimene läheb kuhugi juhul, kui

- Keegi sõpradest läks ja kutsus. Proovis, meeldis, tuleb järgmine kord ise.
- Üritusel on venekeelne komponent (grupi töökeel, venekeelne esineja, venekeelsete inimeste jaoks aktuaalne teema, tõlge).
- Seal ootab teda tasuta nänn, materjal, lõuna.
- Kui osalemine on kohustuslik või vajalik tema õpingute jaoks.
- Vahel harva ka isiklikust huvist, kuid neid on kahjuks vähe.
- Noorte töötute või töökogemuseta inimeste jaoks on tugevaks motivaatoriks võimalus saada töökogemust ja täita oma CV soovitajatega. Näidates vabatahtliku tööga enda usaldusväärsust, tekib võimalus saada tasustatav töökoht.

Integratsiooniprojektid on hoolega kinnistanud arusaama, et sihtgruppi püütakse nanniga ära osta. Arutelu käigus tõdesime, et venekeelsed inimesed pigem ootavad materiaalselt kasu projektidest ja ei seosta end kuigivõrd projektidega, mille tulemused on üle-eestilise mõjuga. Küll aga on hea näide kohaliku mõjuga projektides osalemise aktiivsusest see, et Toidupanga üle-eestilise kampaania käigus olid kõige aktiivsemad raha, toidu ja asjade annetajad just Ida-Virumaa elanikud. Arvatavasti oli oluliseks teguriks see, et kogutud vahendeid jagati kohalikele abivajajatele.

Tõeline lõimumine algab alles sealt, kus on juba olemas põhjus ja mõlema poole soov teha koostööd.

5 põnevad venekeelset vabaühendust

IVAN LAVRENTJEV vaatas ringi vene emakeelega inimeste töötavate vabaühenduste seas ja valisime välja viis huvitavat, kelle tegevustel soovitame silma peal hoida, nende tööst õppustki võtta ja suisa koostööd teha.

MTÜ Mis? Kus? Millal?

www.chgk.ee

Asutatud: 1991, Tallinn

Noored, mälumängud, sotsiaalne ettevõtlus

Mis? Kus? Millal? on korraka mäng ja klubi. Mängu reeglid näevad ette kuueliikmeliste meeskondade vahel käivat võistlust, mille käigus üritatakse leida vastused head analüüsivõimet nõutavatele küsimustele. Mäng ise sai alguse 1975. aastal, kui nõukogude televisioon hakkas näitama NL-is ja Venemaal telelegendiks kujunenud Vladimir Vorošilovi korraldatud versiooni, kus kaadris oli üks (vuntside ja prillidega noortest meestest koosnev) kuuik. Nn sportlik variant mitme võistkonnaga saalis sai alguse 1989. aastal.

Tallinna klubi korraldab mängu nii täiskasvanutele kui ka õpilastele. Klubi juhataja Anželika Gurevitš leiab, et selline mitteformaalne haridus annab noortele palju juurde: "Mäng arendab oskust suhelda ning teha meeskonnatööd, aitab noortel otsida enda kohta maailmas." Küsimusele, miks

pole säärane mäng eestlaste seas populaarsust kogunud, vastab Gurevitš, et probleem peitub küsimuste omapäras: "Tegemist ei ole faktipõhise mänguga, mängijad peavad looma seoseid ning etteantud info põhjal jõudma õige vastuseni. Inimesel, kes ei taju lingvistilist ning kultuurilist konteksti, on kindlasti raske." MKM-i mängitakse igal pool maailmas, kus vähegi kõneldakse vene keelt, küsimused on samad ning peetakse

ühist arvestust, üheksa kuud kestva hooaja lõpuks kuulutatakse võitjad välja.

Klubi haare on ka laienemas: korraldatakse koolitusi noortele ning propageeritakse sotsiaalset ettevõtlust. Gurevitš on kindel, et tuleviku kodanik on mõtlej ja hooliv: "Sellest, mida suudame noorte peadesse sisse toppida, sõltub ehk meie tulevik, sest selle kujundavad just need, kes on tänapäeval noored."

MTÜ Plug

www.plugin.ee

Asutatud: 2009, Tallinn

Kultuuriajakirja väljaandmine

Venekeelsel kultuuril Eestis on tulevikku. Sellist kindlustunnet võis kogeda igalüks, kes sattus kunagi lugema ajakirja Plug (vk. plug – ader, ingl plug in – sisse lülituma). Ajakirja toimetaja Olesja Bõkova sõnul on tegu väljaandega teisest kultuurist, mis enamasti ei satu meedia huviorbiiti. Samas, Plugi toimetust ei põlga ka peavoolukunsti – aastatagune number oli pühendatud teatrile.

“Alustasime ajakirjaga, kuna tundus, et meie noortel venekeelsetel kultuuritegijatel on tarvis platvormi eneseväljenduseks. Seega võib Plugi pidada omadele suunatud ajakirjaks, mida omad teevadki,” ütleb ajakirja toimetajaid Dan Rotar. Toimetust koosneb vabatahtlikest, kelleks on Eestis ja üle maailma laiali elavad andekad kirjutajad-joonistajad. Vahepeal võib Plugi kaante vahelt leida ka näiteks Jelena Skulskaja või Andrei Ivanovi kirjutisi. Ajakirja paberikandjal ilmumist iga kahe kuu tagant toetab Kultuurkapital. Mullu tehti koostööd

Anastassija Levina

KesKusiga, tõlkides vastastikku parimaid lugusid, kuid sellele tuli koos projektirahastuse katkemisega joon alla tõmmata.

Ajakirja eelisteks on kaheldamatult selle kõrge kunstiline ja keeleline tase, aga ka unikaalsus, kuna teisi sellitaolisi Eestis eriti ei leidu (eesti keeles ilmub sarnane Müürileht). Ajakirjast on välja kasvanud ka Plug-IN nimeliste pidude traditsioon. Iga number keskendub mõnele teemale, olgu

selleks emigreerumine või Narva võlude lahkamine. Ajakirja saab tasuta Tallinna, Tartu ja Narva ägedamate kohtadest – kinodest, baaridest jne. Plugi toimetajad tõdevad, et ebapüsiva rahastuse tõttu võib ajakirja väljaandmine osutada võimatuks, ning seetõttu kaaluvad nad võimaliku variandina ühisrahastust. Lootkem, et Eesti riigil on tahet toetada haritud venelaste pealekasvu Plugile väikest tuge pakkudes.

MTÜ Arengu Sammud

www.sammud.ee

Asutatud: 2009, Tallinn

Koolitused, nõustamine, erinevad projektid

Kuna teatud hulk vabakondlasi ei tunne ennast riigikeeles suheldes kindlalt, pakuvad mõned organisatsioonid infot, nõusta-

mist ja koolitust ka vene keeles. Üks selliseid koolitajaid on MTÜ Arengu Sammud juhataste liige Olga Zubakina. “N-ö arenguvestlusi mittetulundusühingutega on kindlasti tarvis. Tihtipeale inimesed ei oska seostada enda põhikirjas olevat missiooni oma tegevusega,” ütleb ta.

Sihtrühma kuuluvad inimesed soost ja vanusest sõltumata, ühendav tunnus on

vene keele oskus. “Üritame organisatsioonidele lahti seletada nende õigusi ja võimalusi, millega nad võiks iseseisvalt edasi liikuda. Paljudel on siiras soov midagi teha ja koos eesti partneriga, takistusteks on aga hirm ja info nappus,” leiab Zubakina.

Mis on Eestis tegutsevate venekeelsete vabühenduste omapära? Endiselt keelebarjäär, mis omakorda soosib isoleerumist. “Keeleoskust saab parandada. Loeb hoopis see, kas me lubame enda kõrvalle meist erinevaid inimesi – arengut takistavateks tunnusteks võivad saada nt seksuaalne orientatsioon või seesama rahvus. Kultuuridevaheline mõistmine on kahtlemata esmatähtis,” on Zubakina kindel.

Kas vene keeles töötavatel ühendustel on Eestis tulevikku? Eks ikka, ütleb Olga. Põhjustena toob ta välja eesti keele oskuse paranemise ning üldise pädevuse ja kodanikuidentiteedi kasvu. Küll aga ei juhtu sellised muutused üleöö, seega tuleb organisatsioonidel astuda mõned sammud enda arengu nimel.

Motivators Team MTÜ

MTÜ Valgevene Uus Tee

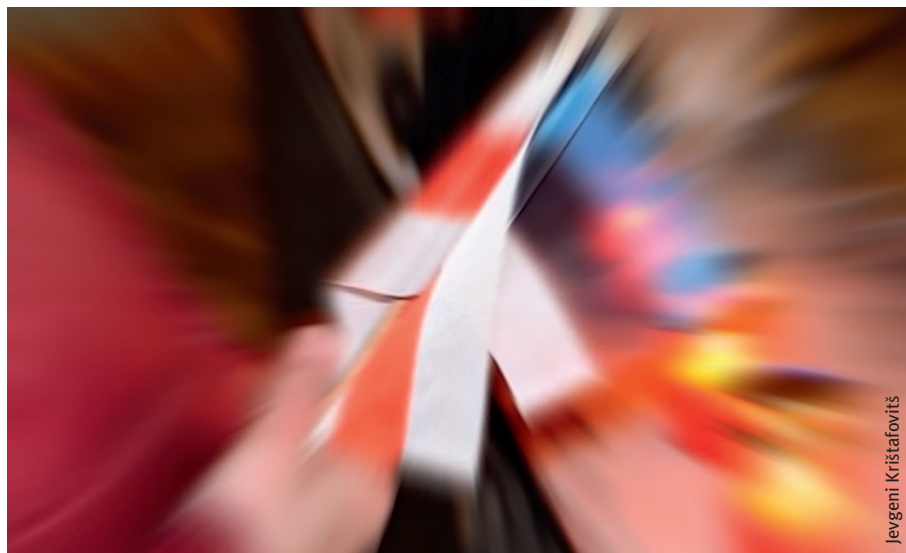
www.valgevene.ee

Asutatud: 2006, Tallinn

Demokraatlike väärtuste edendamine ning
rahvuskultuuri säilitamine

Ühingu eestvedaja Pavel Marozau kolis Eestisse poliitpõgeniku staatuses 2006. aastal, kuna senise ühiskondliku ning poliitilise tegevuse jätkamine oleks talle kodumaal toonud vanglakaristuse. Siin tekkis mõte luua Tallinna valgevenelaste ühendus, kes tegeleks Valgevene kodanikuühiskonna arenguga eemalt. Selleks hakati rajama võrgustikku, mis koosneb Balti riikides ja mujal eksiilis elavatest Valgevene aktivistidest.

Aastatega on fookus nihkunud nooremate põlvkondadele: rajati pühapäevakool, kus lastele õpetatakse valgevene keelt, kultuuri ning ajalugu. "Peame rahvusliku identiteedi jätku toetama ehk tegeleme sellega, mida ei tehta Valgevenes," ütleb Marozau. Praegu tegutseb pühapäevakool üksnes Tallinnas, veel mõni aasta tagasi ka Ida-Virus. Marozau on arvamisel, et Eestis elavad valgevenelased ei tunne piisavalt suurt huvi oma kultuuri ja keele vastu, samas ei muutu nad eestlasteks, vaid pigem

Jevgeni Krīstafovitš

tüüpilisteks nõukogude inimesteks.

Nõukogude Liiduga saab Marozau sõnul võrrelda ka aastast 1994 Euroopa viimaseks diktaatoriks nimetatava Aleksandr Lukašenka juhitud Valgevenet, kus on siiaaani kasutusel surmanuhtlus, teistimõtlejaid kiusatakse taga ja pannakse vangi (nt paragrahvi "laim presidendi suhtes" alusel), elanike eneseväljendus ning liikumisvabadus on vägagi raskendatud. "Kui tänaste juhtide võimuaeg otsa saab, toimub väike plahvatus 1991. aasta eeskujul nagu NL-is. See on paratamatu,

kui suureneb kriitiliselt mõtlevate kodanike osakaal," lisab Marozau.

Selliste kodanike arvu suurendamiseks arendatakse internetikanaleid (nt Valgevene ja Venemaa teemalist analüüsi pakkuv ARU TV), korraldatakse diasporaa konverentse ning luuakse võrgustikke. Küsimusele, kas on lootust kunagi kodumaale naasta ning seal ennast vabana tunda, vastab Marozau, et ikka on: "Selleks peab küll inimesi harima ning kodanikutunnet nende sees kõikvõimalikul viisil arendama. Seni aga tegutseme Eestis."

MTÜ Eesti Väitlusselts

www.debate.ee

Asutatud: 1994, (venekeelne suund alates 2010), Tallinn

Noored, väitlused, koolitused

Katerina Danilova tuli Väitlusseltsi lihtsa väitlejana kohe koolipingist. Koos organisatsiooni tegevjuhi vahetumisega ehk Margo Loori tulekuga 2010. aastal hak-

kas selts panustama venekeelsete noorte kaasamisse. "Seadsin endale eesmärgiks veenda inimesi, et igas koolis on võimalik korraldata väitlusturniiri ja see ei nõua üldsegi raha," ütleb Danilova. Sestsaadik tegutseb Väitlusselts pidevalt n-ö vene rindel. Katja toob välja, et oluline pole niivõrd venekeelse töötaja leidmine, vaid kogu organisatsiooni liikmete hulgas valitsev koosmel, et just see sihtrühm on

arengu seisukohalt oluline.

"Suur areng on praegu Narvas ühe kohaliku keskkooli baasil. Kaks korda aastas korraldatakse seal turniire, kuhu tulevad vene keelt kõnelevad noored kogu Eestist. Kevadel toimusid Eesti meistrivõistlused vene keeles," rõõmustab Danilova, kes ise on Narvast pärit. Tema arvates ei ole venekeelsetel Eesti elanikel arusaama väitluse olemusest ning väitlejaid peetakse demagoogideks ja poliitiliselt motiveeritud tegijateks.

Mullusesse suvekooli kutsuti erineva kodukeelega noori. Kuna paljud noored eestlased ei valda vene ja vene noored eesti keelt, peeti mõned väitlused inglise keeles ning vahel tuli žestidegi keelele üle minna.

Üks asi paneb Väitlusseltsi puhul mõtlema – selle eestvedajad ei usu, et eesti ja vene keelt kõnelevaid noori peab just ühte ruumi panema, vaid peamine on, et väitluskultuur läheks massidesse. Kuna tegu on aga keeleoskusele tugineva kunstiga, saab integratsioon vaevalt eesmärgiks ollagi.

Jaana Kalinistova

Hea valimistava valvurid alustavad

Nagu varasematelgi valimistel, nii kutsub EMSL ka seekord kõiki kandidaate kinni pidama heast valimistavast ning kõiki valijaid selle üle valvama.

2009. aastal sõnastatud hea valimistava koosneb 11 punktist, millest kinni pidamine aitab kaasa ausale ja sisukale valimiskampaaniale, mille tulemusena saaks valija teha võimalikult targa otsuse.

Näiteks näeb hea tava ette, et võimul olijad ei kasuta kampaania tegemiseks avalikke vahendeid tingimustel, mis pole nende konkurentidele kättesaadavad. Või siis et valimislubadused on seotud valitava kogu pädevusega ja keskenduvad plaanitud poliitikale, mitte valijate hirmutamisele või äraostmisele. Et kandidaadid ei eksita valijat, hämades oma plaanide kohta valituks osutumise korral volikogus ka tööle hakata. Ja nii edasi.

Hea valimistava teksti saab lugeda www.ngo.ee/heavalimistava. Et seal sisalduvatest põhimõtetest ka tegelikus elus kinni

Rauno Volmar, EPL

Hea tava rikkumisega eelmistelgi valimistel silma paistnud Põhja-Tallinna keskerakondlasest vanem Karin Tammemägi on ka tänavu jõudnud maksumaksja raha eest üllitada oma pildiga plakatid, kus kutsub inimesi sportima. Teiste nimekirjade kandidaatidele linn sama võimalust ei paku.

peetaks, selle üle saab valvata iga valija, andes hea valimistava rikkujale ning tema erakonna- või nimekirjakaaslastele, aga ka avalikkusele laiemalt teada, mida niisugusest käitumisest arvad.

Osalt inimestel palub EMSL kampaaniate vastavust heale valimistavale siiski erilise hoolega jälgida. Sellise vabatahtlike hea valimistava valvurite ringi moodustavad erinevad poliitika-, ühiskonna-, reklaami-, kommunikatsiooni- ja muud asjatundjad,

kes hakkavad meie poolt valimiskampaaniat kommenteerima ning regulaarseid hea valimistava "autahvleid" avaldama.

Enda tähelepanu alla võtab EMSL Tallinnas toimuva, maakondades tekivad hea valimistava valvurite grupid peamiselt maakonnalehtede juurde.

Hea valimistava teemaga tegeleb EMSL-is Urmo Kübar, huvilised saavad ühendust võtta urmo@ngo.ee.

Teeme oma soovid kandidaatidele teatavaks!

Elu kodanikuühiskonnas küll ei alga iga lõpe valimisega, ent ometi on valimiseelne aeg hea selleks, et teavitada võimule pürgijaid oma ootustest ning kokku leppida tegevustes, mida pärast valimisi oma linnas või vallas ette võtma peaks. EMSL hakkab koguma ideid vabaühenduste kohalike valimiste eelseks manifestiks.

Õigupoolest – esmajoones kutsume piirkondlikke ja valdkondlikke organisatsioone välja tulema oma manifestidega. On selge, et igas linnas või vallas on olukord ja vajadused erinevad - mis ühes kohas enesestmõistetav, võib mujal olla alles unistuseks. Samamoodi eri teemadega: mis oluline näiteks keskkonnaorganisatsioonidele, ei pruugi samavõrd tähtis olla kultuuri- või sotsiaalvaldkonnas tegutsejatele. Ikka ise

teame kõige paremini, mida just meie kodukandis või valdkonnas vaja teha.

Seepärast soovime võtta sarnaste eesmärkide nimel tegutsevad vabaühendused kokku, läbi arutada, kirja panna ning kandidaatidele esitada ja nendega läbi rääkida ootused kohalikest omavalitsustest sõltuvateks tegevusteks, mida teie kõige olulisemaks peate.

Loomulikult võib sama teha ka iga aktivist või vabaühendus üksinda, ent koos asju läbi arutades saavad need ilmselt niihästi paremad kui ka mõjukamad, rääkimata sellest, et nõnda võib alguse saada koostöö muudese asjades.

Et aga igas piirkonnas hästi toimivat vabaühenduste võrgustikku pole või siis ei jõuta ühiseid vajadusi kokku võtta, tuleb ka EMSL

välja ühe üle-eestilise üleskutsega kohalikele omavalitsustele, kus pakume välja ettepanekud, mida valla- ja linnavõimud saavad teha kodanikualgatuse edendamiseks ning koostöö tugevdamiseks vabaühendustega.

Selle jaoks ootame EMSL-is manifesti teemaga töötava Urmo Kübara e-posti aadressil urmo@ngo.ee augustis esmalt vabas vormis ideid, mida teie meelest selline manifest võiks sisaldada. Nende ettepanekute põhjal koostame manifesti mustandi, mida seejärel on kõigil soovijatel veidi aega kommenteerida-täiendada ning septembri alguseks esitada seekordse manifesti erinevates linnades-valdades kandideerijatele.

Mäluvärskenduseks võib vaadata ka EMSL-i eestvedamisel valminud eelmiseid manifeste leheküljelt www.ngo.ee/manifest.

Arvamusfestivali idee maaletooja ja elluviimise peamine eestvedaja Kristi Liiva esialgu veel inim- ja arvamustühjal Paide Vallimäel.

16.-17. augustil saab Paide vallimäel Eesti tuleviku ja oleviku üle arutleda tänavu esimest korda toimuval kodanikualgatuslikul Arvamusfestivalil, kuhu oodatakse kõiki, kes soovivad mõtiskleda erinevatel teemadel kultuurist majanduseni. **ANNA LINDPERE** korraldusmeeskonnast seletab lähemalt.

Arvamusfestival

– kohtumispaik sotsiaalse närviga inimestele

Festivali idee algataja ja põhiorganisator, suhtekorraldaja Kristi Liiva ütleb, et Arvamusfestival on justkui sõnarokifestival või intellektuaalne puhkus, mis võiks huvitada iga aktiivset ühiskonna liiget. Tema usub, et Arvamusfestivali võib lugeda kordaläinuks, kui Paide vallimäele tulevad kokku võimalikult erineva mõtlemisega inimesed üle Eesti, kes hoolivad meie riigi olevikust ja tulevikust.

“Pole tähtis, kas tegemist on institutsiooni juhi või mõne ameti kandjaga, oluline on, et neil oleks värsked mõtted ja värsked ideed,” ütleb Liiva. Festivali väljundiks ei ole Liiva sõnul osalejate üleskutse, deklaratsioon või kokkulepe, vaid pigem loodetakse, et kahel päeval toimuv inspireerib, paneb mõtlema ja võibolla annab ka laengu tegutsemiseks. Seega nähakse, et tulemus on pigem iga festivali külastaja sees.

Korraldajate eesmärk on arvamusvahetuse ja arutluskultuuri arenemine Eestis ning nad usuvad, et loodud õhkkond soosib elutervet, inspireerivat ja teineteisest lugupidavat arutelu.

Nii on sõnastatud ka festivali hea tava kõigile osalejatele: kuulamine on sama oluline kui kõnelemine; kui väidada midagi, siis ka tõesta seda; loetud kriitika-minutitele peaks järgnema lahenduse pakkumine; reageeritakse mõtetele, mitte isikutele ja nõnda edasi.

Festivali formaat kutsub erinevate tegevusvaldkondade esindajaid jagama seisukohti avatud keskkonnas, toetades omavahelist läbikäimist ja suhtlust ka tulevikus. Nii on festival võimaluseks ka erinevatele vabaühendustele, kes tunnevad, et neile olulistel teemadel on meedias ja

avalikkuses vähe tähelepanu, diskussiooni ja mõistmist – ole vaid ise hakkaja ning too need festivalile, olgu siis debatina mõnel laval, mõttevahetusena vabal arutelualal, õpitoana või ülesastumisena vaba mikrofoni platsil.

Programmist võib leida nii rohkem kui

Kaasamõtlemine ei pea olema raske töö

Arutelusid erinevatel teemadel peetakse konverentsikeskuste või koosolekuruumide häämaruses aasta ringi. Arvamusfestivali värskus seisneb minu jaoks idees tuua inimesed kokku vabas õhkkonnas ning näidata, et ühiskondlikel teemadel kaasamõtlemine ei pea olema raske töö, mille erinevad mõttekojad aeg-ajalt ette võtavad. See võib olla põnev ja spontaanne mõtteharjutus meie kõigi jaoks.

Mulle väga meeldib festivali peresõbralikkus ja ma loodan, et tekib palju mõttevahetusi inimeste vahel, kes sellistel teemadel muidu ei diskuteeriks. Kui paljud meist räägivad oma laste või ema-isaga sellest, millises suunas võiks liikuda Eesti sotsiaalpoliitika, mis saab Euroopast või mida tähendab vihakõne?

MARLEEN PEDJASAAR

Kiusamisvaba kooli teemalise arutelu juht festivalil

Karl-Kristjan Nigesen

ka vähem tuttavaid nimesid kõikvõimalikel olulistel teemadel. Nii näiteks mõisklevad Sulev Valner, Ülle Madise ja Toomas Kiho selle üle, millist riiki jaksame ja tahame pidada; Kärt Mere, Kaur Kender ja Indrek Neivelt võtavad teemaks, kui kallis on vaesus; Tarmo Jüristo, Siim Kallas ja Annika Uudelepp arutlevad poliitika tule-

viku ja erakondade rolli muutumise üle.

Indrek Treufeldt ja Kersti Kaljulaid räägivad Euroopa tulevikust; Joel Volkov, Helen Sildna ja Meelis Milder maailmas läbilöömisest; Karl-Martin Sinijärv, Indrek Kasela ja Tea Varrak aga kultuuri ja majanduse suhetest – ning need on mõis-
tagi vaid mõned näited kahepäevasest

programmist. Festivali lõpetab erakonnaesimeeste debatt, mida juhivad Tiina Kaalep ja Mari-Liis Jakobson.

Lisaks korraldajate koostatud programmile festivali kagu- ja loodelavadel tulevad oma lavadega välja ka näiteks Postimees ning Eesti Päevaleht ja Delfi, üles seatakse ettevõtlus- ja noortelavad ning maailmavaatekohvikud.

Eesti Väitlusseltsi korraldatavates õpitubades saab kahe päeva jooksul omandada või lihvida oma argumentatsiooni-, väitlemis-, kuulamis-, arvamuse või hinnangu andmise ja teisi heaks aruteluks olulisi oskusi. Kõik see on kohale tulijatele tasuta.

Festivali korraldab lai ring vabaühendusi, meediaorganisatsioone ja teisi eraettevõtteid, riigi- ja kohaliku omavalitsuste asutusi ning aktiviste. Teiste hulgas on korraldajate seas ka vabaühenduste liit EMSL, kes Arvamusfestivali näol jätkab oma 1999. aastal alanud kodanikuühiskonna konverentside traditsiooni – algusaastatel pelgalt vabaühenduste messina alustanud ettevõtmisest on nüüdseks saanud juba kõiki eluvaldkondi haarav foorum.

Liiva loodab, et kui esimesel aastal osalevad inimesed jäävad kogemusega rahule, veenavad nad järgmistel aastatel endaga kaasa tulema oma sõbrad, pere, kolleegid ja tuttavad. Häid ideid saab festivalil jagada arvamuslavadel, võrkkiikedes, kohvikutes ja piknikutekkidel, teretulnud on mõistagi lapsed ning ka hästikasvatatud lemmikloomad.

Arvamusfestivali idee algallikas on Rootsisis sellel aastal juba 45. korda toimunud ühiskondlik-poliitiline Almedalsveckan, nädalapikkune uute mõtete sündimispaik. Juulis Visbys toimunud festivalil oli ettevõtmisi registreeritud pea 2300, nende hulgas kõnesid, arutelusid, töötube ja seminare. Almedalenis püstitati tänavu ka publikurekord, kui Rootsi peaministri ja kohaliku Mõõdukate erakonna juhti Fredrik Reinfeldti kogunes kuulama rohkem kui 5800 inimest.

Liiva arvab, et esimene Eesti Arvamusfestival ei pruugi tuua suuri muutusi ja rahvassse, kuid kindlasti aitab leida uusi mõttekaaslasi. “Me ei saa teises ühiskonnas toimuvat lõigata ja kleepida Eestisse. Almedalen on küll innustuseks, kuid arvamusfestival, mis meile omane, saab sündida vaid meie ühiskonnale vajalikul ja unikaalsel moel,” selgitas Liiva.

Erakogu

Ootan vabas õhkkonnas maailma parandamist

Eestis on inimestele tagatud täielik sõnavabadus ja vaba ajakirjandus ühiskonna valvekorrana toimib ka pigem hästi. Samas on viimastel aastatel elektroonilise meedia arenguga süvenenud trend, et igapäevast infot hangitakse ja jagatakse järjest spetsiifilisemates meediakanalites. Isegi suurte portaalide puhul, nagu näiteks Postimees, on suur hulk inimesi, kes jälgivad ainult meelelahutusuidiseid ning majandus- või poliitikauudiseid sealt kunagi ei loe. Selline nišistumine tähendab, et väikesed ühiskonnagrupid elavad erinevates infoväljades, mis viib omakorda üksteisest kaugenemisele.

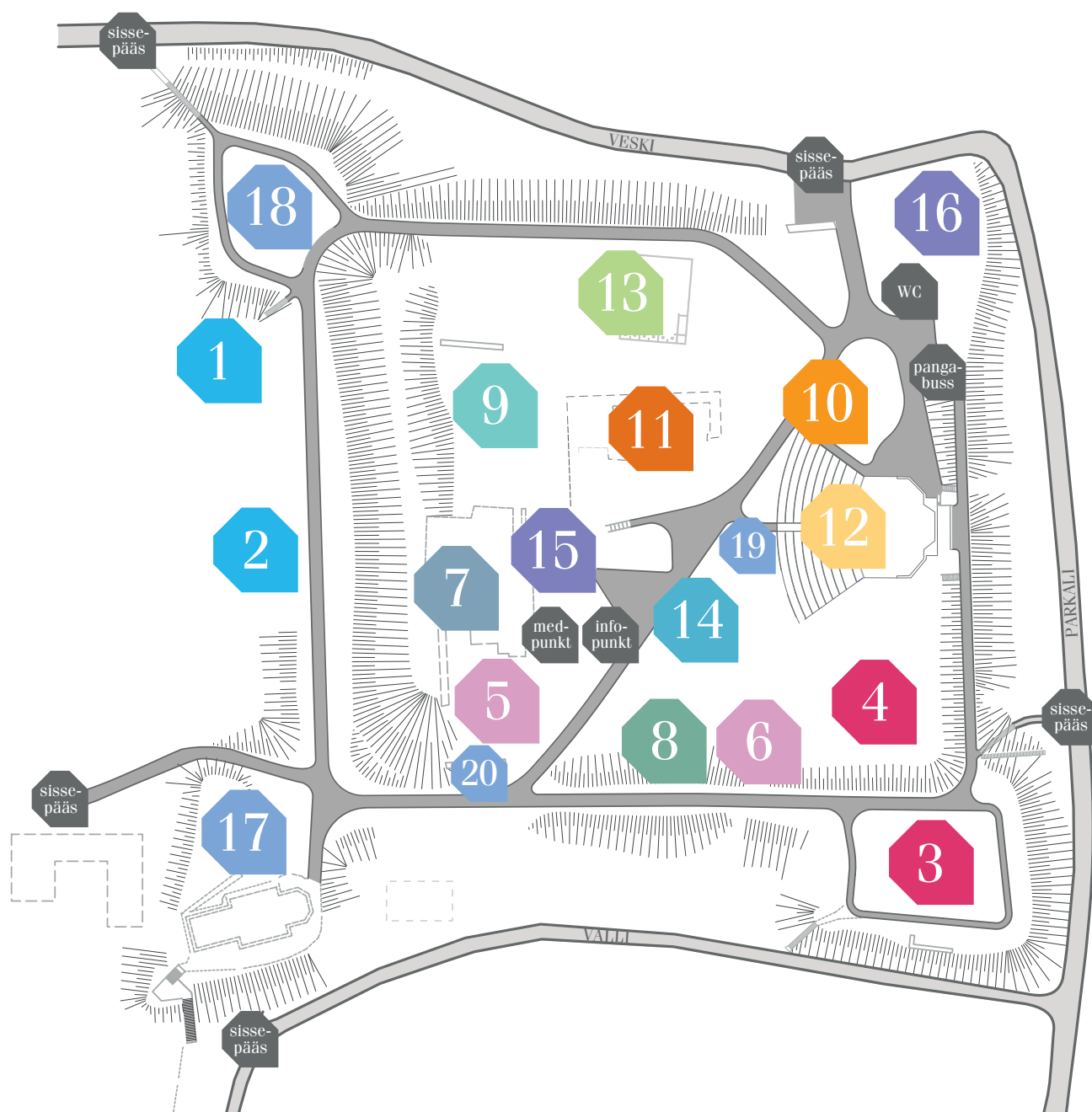
Eesti on liiga väike riik ning iga inimese arvamus liiga väärtuslik, et lubada sellist kaugenemist. Oleks ju tore, kui lisaks sagenenud streikidele ja miitingutele tekib ka ühtsem arusaam, mis suunas Eesti areneb.

Minu arvates Arvamusfestival võib ja saab olla koht, kus erinevad vaated ja arvamused omavahel kohtuvad. Ja need arvamused mitte ei põrku vihaselt, vaid toimub argumenteeritud väitlus ning üksteise kuulamine. Just vastaspoole ärakuulamise oskust ja argumenteeritust võiks minu arvates Eesti avalikus diskussioonis rohkem olla.

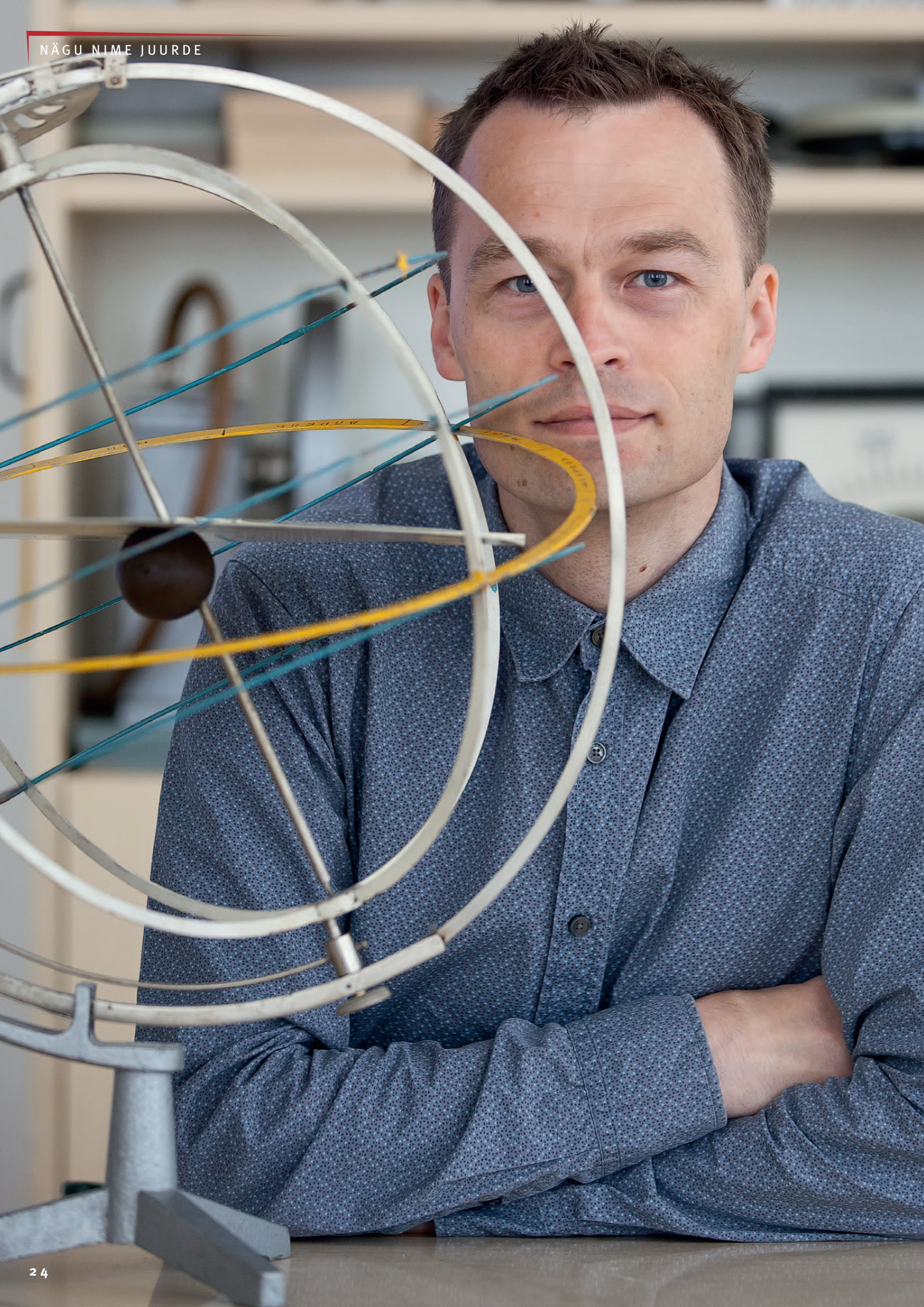
Loodan, et kahel suvepäeval Paides kuulen hulgaliselt huvitavaid arutelusid ja saan paaril teemal uute vaatenurkade ja argumentide võrra targemaks. Usun, et kohtan festivalil ka hulgaliselt vanu sõpru ja tuttavaid, kellega ühiselt vabas õhkkonnas maailma parandada.

ERKI PEEGEL

Festivali programmitiimi liige

1 Loodelava	6 Tallinna Ülikooli lava	11 Maailmavaatekohvikud	16 Õpitoad telgis
2 Loodelava avatud arutelu ala	7 Ettevõtluslava	12 Kohvik	17 Postimehe lava
3 Kagulava	8 Järvamaa lava	13 Lasteala	18 Delfi ja EPLi lava
4 Kagulava avatud arutelu ala	9 Vaba mikrofon	14 Raamatulaat	19 ERRi buss
5 Noortelava	10 Kohvikulava	15 Vallitorn, õpitoad	20 Kuku raadio

Eesti esiskeptik ehk **MARTIN VÄLLIK** MTÜ-st Eesti Skeptik tekitas aasta algul tormi veeklaasis, kui ütles, et tema Eesti hümni kolmandas salmis jumala nime ei laula, ja kutsus ka teisi inimesi sellest teada andma. Milles Eesti Skeptik kahtleb, mida eitab-jaatab ning kelle konnasilmadele astub, uuris Mari Kodres.

Sõnumitooja skeptilisest Eestist

Kas skeptik on see, kes lihtsalt ümbernurga kuulutab ikkagi omaenda tõde?

Kui keegi räägib kuulutamisest, siis tuleb kohe mingi plakatiga sell silme ette. Vabas ühiskonnas on enese tegevusest ja mõtetest teadaandmine midagi loomulikku, mida ikka tehakse. Avalikus ruumis ringleb iga-suguseid väiteid reaalsuse kohta. Osa hoi-takse au sees põhjendusega, et nii on alati olnud, näiteks kirikutegelaste autoriteeti.

Aga reaalsuse kohta on liikvel igasu-guseid väiteid ja nende üle saab arutleda. Selles olen küll veendunud.

Tulihingeline skeptik ei ole sinu meelest mõne sektandiga äravahetamiseni sarnane?

Kindlasti ei ole see nagu omaette reli-gioon, kuna uskul on omad rituaalid, baasuskumused, ja skeptilisuse puhul ma ei oska neid esile tuua.

Mina ei tahaks küll meie ühingat võr-relda kogudusega. Religiooni üks omadus paistab olevat see, et usutakse üleloomu-likku väge, ja see pole osa siinsest reaalsu-sest, vaid ikkagi midagi ... üleloomulikku. See oleks veider, kui skeptikud usuksid mingit üleloomulikku entiteeti.

Martin Välliku tavapärane argipäev polegi võitlevalt skeptiline, pigem lihtsalt konstruktiivne. Koolmeistri amet Tallinna Inglise Kolledžis on teaduspõhise maailmapildi edenda-jale igati paslik.

Kas teravaid konflikte on aja jooksul kõvasti ette tulnud?

Omajagu on neid olnud tõesti. Ühe juhtumi puhul spekulēeris vastaspool ka mõttega, et meid oleks vaja kohtusse kaevata.

Üks juhtumeid oli seotud toitumisterapeutidega. Mina analüüsisin Eesti Toitumisteraapia Assotsiatsiooni kodulehel kajastatud materjale, et aru saada, millega toitumisteraapia tegeleb. Kuna leidsin, et nad esindavad hulgaliselt mitteteaduslikke arusaamu inimese füsioloogiast ja biokeemiast, tundsid nad end puudutatuna. Minu kirjutisele viitas mullu Terviseleht, kes kaevati Avaliku Sõna Nõukogusse. Otsus tuli tauniv ja selle leiab ka internetist.

Mõne aasta tagusest ajast meenub juhtum, mil Elukultuuri Instituut sai riigi toel hulga raha, et valmistada abort.ee koduleht, eesmärgiga pakkuda sel tundlikul teemal teavikut. Lõpptulemus oli aga selgelt abordivastaste vaadete suunas kreenis. Loomulikult oli neil õigus seda teha, kuna ideed ja mõtted on vabad – aga kas selleks peab kasutama maksumaksja raha? Ma arvan, et mitte. Küll aga peab riik olema piisavalt tugev, et kannataks välja radikaalsed ideed.

Kas skeptikud ise kannatavad välja radikaalselt erinevaid vaateid ja seisukohti?

Muidugi. Kriitikale avatakse end sama avalikult, kui midagi kajastatakse.

Mismoodi Eesti skeptikud üksteist leidsid?

2006. aasta lõpus asutasime koos Elver Lohoga MTÜ Eesti Skeptik ja järgmise aasta esimesest poolest hakkasid lood ilmuma. Blogindus oli selleks ajaks teinud mõtteavalduste ning enda lugude avaldamise väga mugavaks ja kättesaadavaks. Enam ei pidanud olema mingi IT-guru, et osata kodulehte teha, ja nii me selle portaali lõimegi.

Praegu oleme kaheksakesi.

Ja miks te koos tegutsema otsustasite hakata?

Mitmel ühe tutvusringkonna inimesel oli tekkinud mõte, et posijatel on meie ühiskonnas juba liialt palju mõjuvõimu. Tahtsime teaduspõhiste meetoditega ja fak-

tidega hakata seda pilti tasakaalustama. Mingit organiseeritud vastutegevust ei olegi eriti olnud, pigem episoodilised rünnakud. Skeptik on senini ainus, kes püüab seda teha süstemaatiliselt.

Kui palju inimesi teie tegemisi pidevalt jälgib?

Praegu on meil vist 1800 leheküljevaatamist päevas, on paremaid ja nõrgemaid aegu. Hetkel on pigem tagasihoidlikum aeg, kuna tempo on vaiksem. Jumala-lugu tõi jälle palju uudishimulikke juurde nagu iga meediaesinemine. Näha võis seda nii skeptik.ee statistikas kui Facebooki liikluses. Algusaegadel ilmus ka lugemist palju rohkem, 10–20 lugu kuus. Praegu on hea tulemus, kui tuleb kolm-neli lugu.

Mitmel ühe tutvusringkonna inimesel oli tekkinud mõte, et posijatel on meie ühiskonnas juba liialt palju mõjuvõimu.

Miks nii tagasihoidlikult? Kas ise enam ei jaksa?

Tegelikult saab paljudele teemadele ring peale. Võtame jumala olemasolu teema – see on ammu läbi kirjutatud. Samas kasvab alati uusi inimesi ja lugejaid peale, kellele on vaja A-st ja B-st alustada. Mul oleks väga hea meel, kui oleks olemas mõni skeptilise mõtlemise õpik. See mitte ei pea andma õigeid vastuseid, vaid õpetama valdama skeptilise mõtlemise meetodit.

Teisalt ma loodan, et hulk inimesi satub meie saidile just kitsa temaga seoses – näiteks homöopaatia kohta infot otsides. Paljud eluvaldkonnad on saastatud libealdusest ja sageli kipub see ka õiget üritust ära rikkuma. Veidraid ideid, mis iseenesest ei ole ohtlikud, on meie ümber kõikjal. Kui nendega tullakse avalikkuse ette, siis ideed on need, mida ei saa kinni panna, ja need võivad alles ohtlikuks muutuda.

Ometi seisate sõna- ja meediavabaduse eest?

Muidugi. Mõned riigid maailmas üritavad blasfeemia vastu sõdida seadustega, loo-

detavasti Eesti kunagi nii kaugele ei jõua. Meediakriitikat aga tuleb ikka teha, kuna ajakirjandus võiks põhimõtteliselt olla filter inimese ja pasahunniku vahel. Eestis tundub vahel, et kriitilise mõtlemise mõtleviis on mõningates valdkondades alaesindatud. Muidugi on iga inimene mingil määral skeptiline ega usu kõike, aga kriitiline mõtlemine vajab arendamist.

Ilmselt läheksite ka iseendaga vastuollu, kui tahaksite midagi otseselt ära keelata.

Just. Kuid millele võiks aeg-ajalt loota, on erinevad kutsealased eetikakoodeksid. Võtame näiteks arsti, kes on tervishoiutöötajate registris registreeritud. Arstide Liidul on eetikakoodeks, mis ütleb, et “arst peab oma tegevuses lähtuma teaduslikust meditsiinist ja mitte kasutama teaduslikult põhjendamata diagnoosimis- ja ravimeetodeid”. Seega, kui arst hakkab näiteks homöopaadiks, siis ta ju eksib oma eetikakoodeksi vastu.

Ometi on homöopaatia mitmel pool tavameditsiiniga võrdselt tunnustatud.

Saksamaal on väga tugevaid hääli, et riiklik toetus oleks vaja lõpetada, kuna homöopaatiale pole teaduslikku põhjendust suudetud leida, Šveitsis samamoodi. Suurbritannia National Health Service on samuti vähendanud oma toetust homöopaatiale. Ma julgen küll väita, et viimastel aastatel on suhtumine homöopaatiasse tugevalt muutunud. Haigekassa ja kindlustuse raha jagatakse ikka neile raviviisidele, millel on teaduslik ja tõendus põhine alus.

Mis siis spirituaalses suhtumises nii halba on?

Ega otseselt ei olegi. Võtame näiteks joogadistsipliini: hingamisega on võimalik iseenda tundeid muuta, see pole mingi uudis või imelik asi. Vasakule kisub siis, kui hakatakse tervendama. Kui sarjatakse akadeemilist meditsiini või keelatakse ravimeid võtta, siis see on ohu märk. Terve inimene võib kõiksugu asju proovida ja tunda heolutunnet, mis sellega kaasneb. Juhul kui on tegu tõsisemate häadega, siis kutsun üles ikka mõistlikkusele. Ohtlik on asi siis, kui vähihaige inime-

ne proovib terveneda pH-dieediga ja muu rohepesuga.

Eestlastele tundub metsas haldjatega rääkimine kuidagi kultuuriliselt omane.

Jah, eesti rahvauskumus on ikka nõiavit-saga pildamine. Pildamist tunnustatakse ka praegu väga kõrgel tasemel, näiteks ajakiri Eesti Loodus on avaldanud lugusid, kus nõiavitsa abil on avastatud maa-aluseid jõgesid. Päästeametil on kasutada üks pommidetektor, mis ei detekteeri pomme, vaid mis määrab põhimõtteliselt niidi otsa riputatud sõrmuse meetodil pommi asukohta.

Kas Eesti Skeptik kuulub ka mõnda piiritagusesse kogukonda?

Möödunud aastal liitusime üle-euroopalise skeptikute nõukoguga, et koos Belgiaga aidata kaasa miljonieurosele pakumisele, mis laieneb kogu Euroopale. Nimeks on sel Sisypheose auhind. Tänu sellele liitumisele on MTÜ Eesti Skeptik volitatud läbi viima vastavaid eeltest, mille auhinnaks on 500 eurot ja mis tagavad pääsu lõpptestile Belgias, mille läbi auhind ongi siis miljon eurot. See tähendab, et oleme valmis uurima iga tõsist väidet kummaliste või paranormaalsete fenomenide kohta, oleme valmis tegema katseid koostöös inimestega, kes arvavad, et neil on seda laadi võimeid. Inimesele, kes suudab korda saata tegusid, mis on paranormaalsete või meie teaduslike teadmiste kohaselt võimatud, maksab Belgia ühing SKEPP vzw miljon eurot. Inimene peab tõestama, et ta päriselt suudab täiesti esoteeriliselt teha neid asju, mida ta väidab. Näiteks arvata ära suvalise inimese seina tagant, kaotada Riigipäevahoone või midagi muud pöörast.

Aga ka Eestis endas võiks samuti rohkem skeptikuid olla – lisaks Tallinnale ja Tartule võiks kohtuda ka Kärklas ja Kuressaares, teha väljasõidukohtumisi, pidada ettekandeid.

Umbluu-preemia võiks ju inimesi ligi tõmmata küll.

Igal aastal jagame, jah, välja rändauhin-da Viltune Pendel. Võrdluseks: James Randi Haridusfond annab välja Lendava Sea preemiat, Austraalia skeptikud Väanatud

Lusikaid, Soome sõbrad premeeriva silmapaistvaid saavutusi Huuhaa auhinna-ga. Preemia on auhind nende isikute ja ettevõtete tunnustamiseks, kes on usinasti küündnud uhhuu-põldu. 2011. aasta laureaadid olid näiteks Eesti Rahvusringhäälingu raadiokanali Raadio 2 saade “Hallo, Kosmos!” ja saatejuht Ingrid Peek, möödunud aastal tunnustasime Viljo Viljasood ja tema pikka karjääri püramiidide müstika, “bioenergeetika”, pildamise ja 2012. aasta maailmalõpu propageerimisel; oht-raid esinemisi rahvarahiduslikel, aga ka näiteks Maaülikooli loengutel; maailmalõpu kuulutamist ETV saates “Pealtnägija”.

Tihti peale on naised just rohkem jalgadega maas ja kutsuvad korrale pea pilvedes ringi rändavaid mehi.

Kas te ei karda, et sellise auhinnaga saavad need ideed tegelikult rohkem toetajaid juurde?

Vastutuse küsimus on nii meie kui ka posijate tegevuses pidevalt üleval ja tuleb aeg-ajalt esile ka saate “Hallo, Kosmos!” puhul. Tavakuulajana tekib mul teinekord mõte, kas nende ulmeliste lugudega ja neile eetria ja andmisega järsku ei kinistata inimeste irdumist reaalsusest. Ma ei saa teise inimese eest valikut teha, aga saan valida, kas lasen ta eetrisse või mitte, tõstan ta püünele või mitte. Üleloomulikud meditsiinijuhtumid käivad ka siia alla. Kui rääkida rasketest haigustest, mida on võimalik ravida erikummaliste meetoditega, siis see loob asjatult fooni, et need on tõsiseltvõetavad alternatiivid.

Elu pärast surma sa ei usu?

Üleilmselt läks hiljuti laiali lugu neurokirurgist, kes nägi elu pärast surma. Kuid lõpuks taandub see sellele, et kui aju on hapnikupuuduses, siis juhtubki igasuguseid huvitavaid asju! See pole tõend teispoolsuse kohta, vaid näitab, et inimese aju on võimeline igasugusteks ootamatusteks, ka piiripealses olekus. Usk, et vaim on kehast eraldatav, istub inimestel tugevalt

sees, aga see ei lähe kuidagi kokku praeguste teaduslike põhimõtetega. “Vaim” või “hing” on nimetus millelegi, mida võib nimetada teadvuseks.

Kas on mingid teemad, mida te väldite?

Osas küsimustes ma olen nõus näost näkku vaidlema, aga mõnikord on see mõtetu. Evolutsioonibioloog Richard Dawkins ütleb näiteks, et tema ei lähe kunagi vaidlema kreatsioonistidega, kuna see õilistab neid liiga palju. Teine asi on vaksineerimisega, mis on ka skeptik.ee-s olnud läbi aegade üks levinumaid teemasid. Lähed mudamaadlust tegema, saad üleni mudaseks. Ent mõnikord on jälle olukordi, kus tuleb need arusaamad üle käia.

Mulle hakkas silma, et naised on skeptikute seas kuidagi vähevõitu.

Praegune suurem aktiivne suhtlus toimub meie Facebooki lehel ja seal on naised meestest isegi rohkem. Sõna võtavad aga rohkem mehed ... tegelikult ma ei oska sugudevahelist erisust esile tuua. Ma ei ütleks, et naised oleks rohkem umbluusuks kui mehed. Küll aga lähevad naistele rohkem korda tervise ja eriti laste tervisega seotud teemad. Mehed on rohkem vandenõuteoorialembed. “Kas meid ikka valitseb illuminaatide vandenõu? Mis ikkagi juhtus kaksiktornidega?” Naised on väga tervemõistuslikud ja praktilised inimesed. Tihti peale on naised just rohkem jalgadega maas ja kutsuvad korrale pea pilvedes ringi rändavaid mehi.

Kas Eesti Skeptik elab edasi?

Üritamegi jõudumööda järelkasvu kasvatada, see on eeskätt kättevõtmise ja aja-jautuse probleem. Noori huvilisi küll on, aga nad on ka hõivatud oma õpingute ja muude asjadega. Kindlasti saaks palju muudki ära teha ja kaasa aidata, kasvõi kohtudes korra kuus silmast silma. Asja annab veel arendada. Kui tunnete, et see võiks olla teie südameasi, siis astuge sisse!

MAKSIM JEFIMOV, vene blogija ja läinud sügisest alates ametlik pagulane Eestis, kirjutab siiani veel vabast nurgast Venemaal – virtuaalruumist ja ajaveebidest.

Ajaveebindus

– Vene kodanikuühiskonna küberrelv

Venemaal ei täida tsensuuri all kanatavas meedias töötavad ajakirjanikud juba ammu enam objektiivse ajakirjanduse ülesannet “esitada alati vähemalt kaks arvamust”.

Tänapäeva Vene televisioon ja ajalehed on iga endast lugupidava inimese jaoks solvavad, kuna kujundavad moonutatud arusaama tegelikkusest. Meedia poliitilise tsensuuri tingimustes jääb Venemaal just internet praegu selleks vabaduse alaks, mis võimaldab inimestel jagada ja vahetada kodanikuteadvuse jaoks olulist infot ning heidab valgust tihtipeale mahavaikitud probleemidele ja isegi kuritegudele. Just virtuaalses maailmas tegutsevad blogijad on need, kes toovad inimeste ette päriselu. Nad peavad tõeks Aleksandr Solženitsõni põhimõtet “Elagem ilma valeta!”.

Vana traditsioon, uus vorm

FSB kõikvõimsuse tingimustes on blogijatel tänapäeval mängida sama roll, mis *samizdat*’il ehk isekirjastajatel nõukogude ajal KGB pilgu all. Blogijate tegevus on kodanikuaktivismi väljundiks, mille taha

jäävad samasugused katsed mõjutada tähtsate otsuste langetamist ning muuta inimeste elusid paremaks. Sellise kodanikuaktiivsuse vormi eelised on ilmselged: kättesaadavus, kasutajasõbralikkus, materjali avaldamise kiirus, lai lugejatering ning tsensuuri puudumine.

Parlament pole aruteluks

Livejournal (LJ) on Venemaa kõige populaarsem blogimisplatvorm. Seal on lihtne blogisid lugeda, kommenteerida ja jagada, ühesõnaga, väga hea ja mugav. LJ on avalik sfäär, kus igahel on võimalik arutleda omaette või teistega, esitada oma arusaam kõikidest sotsiaalsetest ja poliitilistest küsimustest. Riigis, kus “parlament pole koht diskussioonideks” (Riigiduuma endise esimehe Boriss Grözlovi väidetav tsitaat) ning kus valimised on muutunud farsiks, on LJ väga oluline avalik ruum, mugav vahend massikommunikatsiooni jaoks ning paremaks muutumise allikas. Sama käib ka Blogspoti, Facebooki, Vkon-takte ja teiste sotsiaalvõrgustike kohta.

Otsingumootori Yandex statistika ko-

haselt on Venemaal praegu tervelt 60 960 655 blogi. Aprillis 2012 külastas Yandexit iga päev üle 19 miljoni inimese, samas kui Pervõj Kanali päevane auditoorium jäi 18 miljoni juurde. Esmakordselt ajaloos edestas Venemaal netiportaali külastuste arvu poolest telekanalit. Samas saab sotsiaaluuringutega tegeleva Levada keskuse küsitluse andmete kohaselt kõigest 14% venelastest teavet internetist ning sellega võrreldes üüratud 72% kasutab uudisteallikana riigi kinnimakstud telekanaleid.

Ühe omapärana võib ka esile tuua, et blogijate omavaheline suhtlus on sageli vaba igasugustest reeglitest. Inimesed tülitsevad, riidlevad, “paugutavad uksi”, kuid samal ajal ka siiralt toetavad üksteist, sünnivad uued poliitilised koalitsioonid, huviringid; tekivad omapärane keel ning suhtlusstiil, uus sõnavara. Enamik Putini-vastastel miitingutel osalejatest on internetikasutajad, blogilugejad ning -pidajad.

Protestide üheks liidriks on ka blogija Aleksei Navalnõi. Just tänu tema pingutustele hakati võimuparteid Ühtne Venemaa rahvasuus kutsuma Sulide ja Varaste

Info uutest meeleavaldustest ja nende ajendiks olevatest poliitilistest kohtuprotsessidest jõuab inimesteni kõige paremini interneti teel. Pildil opositsioonierakonna RPR-Parnass ja liikumise Solidaarsus lipud 6. mail peetud miitingul Bolotnaja väljakul Moskvas.

Parteiks. Populaarne on ka sõnaka poliitikaanalüütiku Anton Nossiku ajaveeb. Paljud Vene inimõiguslased peavad blogisid, mis räägivad nende tööst ehk inimõiguste kaitsest, võitlusest autoritaarse ja korrumpeerunud režiimiga. Just tänu nende blogijate paljastavatele materjalidele sai Venemaal üldse laiem protestilaine kerki- da, inimesed tulid tänavatele, tõstes häält vale, repressioonide ning korruptsiooni vastu. Selle kõrval jääb alati alles tagasiside, kommenteerimise võimalus.

Rohkem avalikku arvamust

Nii saab teoks oluline demokraatlik traditsioon, mis on USA-s tuntud kui *“the more speech the better”* – mida rohkem erinevaid arvamusi, seda parem. Inimestel tekib oma vajalikkuse, teistega võrdluse, ühises saatuses ning vabaduses osalemise tunne. Tänapäeval on see Venemaal võimalik üksnes tänu internetile.

Sõltumatud blogijad muutuvad Venemaal aina tõsisemaks jõuks, kes mõjutab inimesi, nende meelsust ning maailma-vaadet. Olukord on skisofreeniline, kuna

samal ajal püüab ametlik võim Venemaal ka ise virtuaalmaailma ära kasutada, rakendades seda enda propagandavahendina. Samal ajal võib ühiskondlik-poliitilise blogi pidamine tuua kõige negatiivsemaid tagajärgi blogija enda jaoks, kes muutub eriteenistuste märklauaks.

Võtame kasvõi minu enda juhtumi. Väljamõeldud, kuid kriitilise artikli “Karjalal on pappidest kõrini” (vene k “Карелия устала от попов”) eest, mille teemadeks olid eriteenistuste kõikvõimsus, kiriku ning avaliku võimu kokkupõimimine, kirikuisade mõjuvõim, eelarvevahendite raiskamine ning munitsipaalomandi üleandmine õigusklikeks vajadusteks, algatati minu suhtes kriminaalasi Vene karistusseadustiku paragrahvi 282 lõike 1 alusel (vihkamise või vaenu õhutamine ning inimväärikuse alandamine – toim). Selle kohaselt oleksin võinud kaheks aastaks vangi minna.

Niisuguste ebaadekvaatsete ja rumalate süüdistuste puhul võib inimest tabada kättemaks mõtteroima eest. Öösel korraldati minu korteris läbiotsimine, konfis-

Maksim Jefimov soovitab

Siin on mõned tähelepanuväärsed blogid, mida ma loen ise ning mida julgesin ka teistele soovitada.

7x7-journal.ru

Koht arutelude jaoks. Sõltumatu projekt, mille eesmärk on kaasata koostöösse kõik olemasolevad kodanikuühiskonna jõud: “Me peame õppima suhtlema ning kokku leppima ilma tema (riigi) kohmaka ja kasuahne vahenduseeta”.

vicmoc.livejournal.com

Ajaveeb juudi elust, kodanikuaktiivsusest tänaval, kultuurist, humanitaariast ning kunstist.

lena-smspb.livejournal.com

Blogi ajateenistusest loobumisest, humanismist, patsifismist, noorte vastuseisust bürokraatialle.

alek-epstein.livejournal.com

Ühe lihtsalt väga laia silmaringiga inimese blogi.

keeriti arvuti, mind viidi ülekuulamisele ning psühhiaatrilisse ekspertiisi. Kohus andis välja määruse minu, vaimselt terve inimese, vaimuhaiglasse sulgemise kohta. Mind kuulutati tagaotsitavaks ning nüüd soovib uurija seda teha ka rahvusvaheliselt. Seejärel otsustasin Eestis taotleda poliitilist varjupaika. Paljude jaoks on ilmne, et minu jälitamine on seotud minu kompromissitu tegevusega inimõiguste kaitse ning ajakirjanduse vallas. Mind tagakiusavad inimesed ei erine põhimõtteliselt sugugi talibitest.

Online'ist offline'i

LJ-i loevad mõnikord inimesed, kellest sõltub autori karjäär. Isiklik blogi on muu hulgas ka iga inimese võimalus ennast esitleda, sealhulgas ka järgnevalt päriselus väljatulemiseks. Mõnedel blogijatel õnnestus oma valimiskampaania läbi viia üksnes *online*'is, kuid sellele vaatamata saavutati käegakatsutavaid tulemusi, näi-

Loo autor Maksim Jefimov
Toompea turvalisel nõlval.

Kuidas sina aidata saad?

Meil on olemas kõik võimalused, et repressiivsete režiimide all elavate blogijate sõna levitada ja ametliku võimu propagandale vastu seista.

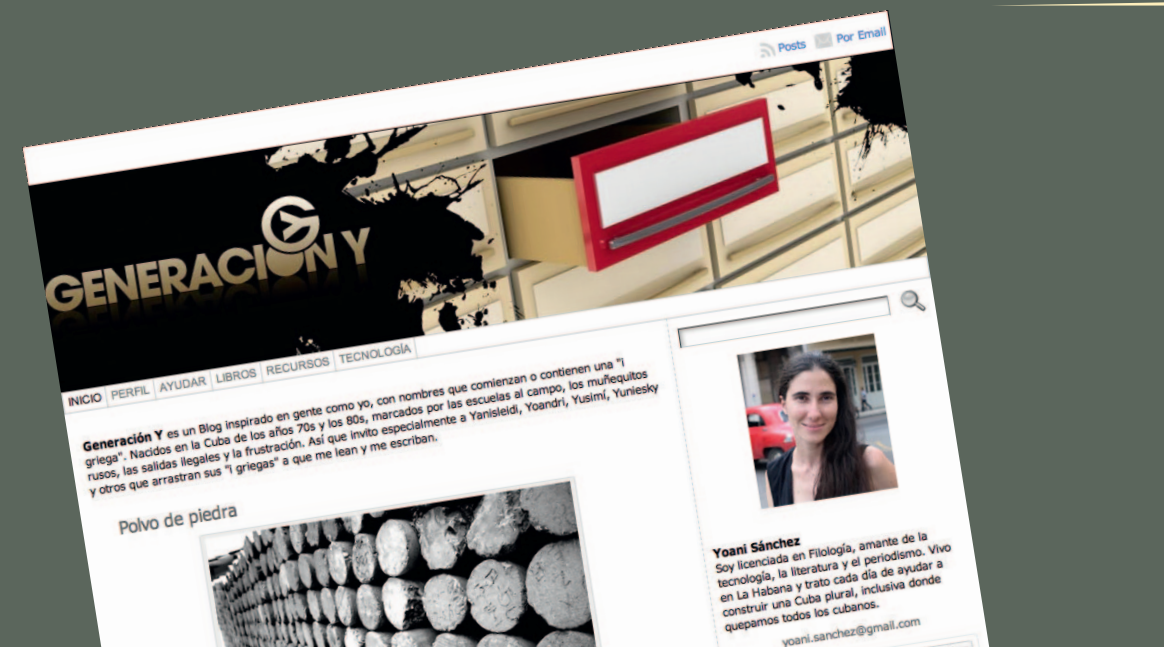
- Huvipakkuvatele blogidele ning konkreetsetele postitustele saab regulaarselt viidata teistes sotsiaalmeedia kanalites.
- Blogijatele saab teada anda oma riigis toimuvast, kutsuda neid virtuaalsel teel erinevatel üritustel osalema. Lindistatud materjali saad ise aidata hiljem levitada.
- Vabatahtlikuna saab väljastpoolt kaasa aidata näiteks blogide administreerimisele, eeskätt nendes riikides, kus ligipääs internetile on tugevalt piiratud. Selleks on vaja ainult koostöövalmidust, elementaarset arusaamist Bloggeri või Wordpressi keskkonnast ning südametunnistust, et blogipostituse algupärase autori mõtteid esitatakse muutmata kujul.
- Vältida võiks ühe kindla autori või blogi heroiseerimist ning püüda alternatiivset blogosfääri käsitleda kui paljuilmelist tervikut. Blogijad enamasti võitlevad isikukultuse vastu, mis võimulolijate puhul palju kurja on korda saatnud – seega, ära lase ennast juhtida libedale teele!
- Mõnd konkreetset riiki külastades on hea kaasa võtta ja jagada näiteks järgmisi asju:
 - mälupeklad, millega saavad blogijad materjale oma võrgustikus edasi jagada ja saata edasi kaugematesse kohtadesse, näiteks maapiirkondadesse;
 - raamatud-teosed kodanikuajakirjandusest, internetist ja sõnavabadusest, mis aitavad inimestel oma tegevust paremini mõtestada ja tulevikku vaadata;
 - mobiiltelefonid, kõnekaardid, internetikohvikute ajapõhised kaardid – kõik, mis aitab inimestel olla ühenduses nii omavahel kui ka välismaailmaga;
 - andmekandjatel vabavara või tasuta tarkvara teksti-, pildi- või videotöötlemiseks – sageli ei ole piiratud netivabadusega riikides võimalik elanikel endil seda osta ei poest ega interneti kaudu;
 - kõik, mis filmib-salvestab, olgu see mobiiltelefon, kaamera või diktofon.

teks võideldi kätte koht linnavolikogus. *Online*-aktiivsus läheb üle *offline* poliitiliseks tegevuseks, näiteks opositsiooni koordineerimiseks ja osalemiseks koordineerimiseks.

Kokkuvõttes: sotsiaalvõrgustikud on Venemaal oluliseks kodanikuprotesti akumuleerivaks keskkonnaks. Suhtlusring on siin väga suur ning peaaegu igaühel on, mida öelda riigis valitseva ebaõigluse ning seadusetuse kohta.

Ka anonüümsus aitab mõnikord kaasa sellele, et inimesed ei karda sotsiaalvõrgustikes otse oma arvamust välja öelda. Inimesed vabanevad hirmust ning mõjutavad üksteist mitteformaalses öhkonnas. Ma arvan, et just selles seisneb sotsiaalvõrgustike ning blogide peamine väärtus.

Pärast seda, kui inimesed saavad teada tõe, vaatavad nad võimudele ning riigis toimuvale teise pilguga. Peamine probleem aga seisneb selles, et mitte kõik tavakodanikud ei ole valmis vastu seisma spetsiaalse väljaõppega ning hambuni relvis meestele, kel on õigus vägivalle – teisisõnu riigimasinale, mis ähvardab neid piinata ja tappa iga vähegi sobiva võimaluse korral.

MARI KODRES tutvustab üht tuntuimat kuubalast, kui Castroteklann ja laulja Celia Cruz välja arvata: blogija Yoani Sanchez.

Kirjad Kuu(ba)lt

Välismaailmale on viimase aasta-paari jooksul jäänud mulje, et troopilise Kariibi mere ühel kauneimal saarel on kommunismijää hakanud liikuma ning ühes sellega laienenud ka isikuvabadused. Elust Kuubal, kust jätkub inimeste väljavool – vaesemad merritsi omavalmistatud alustel, jõukate välissugulastega kuubalased lennukitel –, kirjutab juba kuuendat aastat blogosfääri filoloog, kirjanik ja programmeerija Yoani Sanchez. Aprillis 2007 alustas ta ajaveebi nimega Generación Y, mis märgib Kuubal eskätt 1970.–1980. aastatel sündinud põlvkonna esindajaid, kelle ühisnimetajateks on Nõukogude Liidu vaimus kasvatatud ja Y-tähega algav eesnimi: Yanisleidi, Yoandri, Yunesky jt. Nagu on märgata ka Yoani enda nime põhjal, sobitub ta nende sadade tuhandete sekka ning proovib rääkida oma põlvkonna nimel.

Blogimist alustas (kuubalasele ebatüüpiliselt heleda nahaga ja saksa keelt valdav) Sanchez turistiks maskeerunult hotellide internetipunktidest postitades. Tavalisele kuubalasele oli pikka aega ainuüksi sissepääs välismaalastele mõeldud hotelli keelatud. Blogi kesksed teemad ongi pildid kuubalase igapäevaelust, käskudest-keeldudest-piirangutest. Kuidas

on elada riigis, mida ümbritseb igast küljest meri, kuid mille elanike toidulauale jõuab kala haruharva, rääkimata lihast või piimatoodetest? Riigis, kus kõrgharitud arstid ja insenerid teenivad raha tee ääres ja tänaval turistidele puuvilju müües, sest nende endi palgad on väärtusetud ning see on viis, mis tagab juurdepääsu Kuuba konverteeritavale peesole CUC-le? Selgituseks: Kuubal kehtib paralleelselt kaks valuutat – riiklik peeso, milles makstakse ametlikke palku, ning konverteeritav peeso, mis algselt oli mõeldud vaid turistidele kasutamiseks. Reaalne väärtus on neist aga ainult teisel. Kuidas tunneb end UNESCO maailmapärandisse arvatud Havanna vanalinna elanik, kellel on pidevaid probleeme vee ja elektriga, rääkimata koloniaalajastust pärit hoonete otsesest kokkuvarisemisohust?

Kuna blogi, mida loeb kuus keskmiselt 10-14 miljonit inimest kogu maailmas, kogus kiiresti populaarsust, on Kuuba valitsus seda ka korduvalt sulgeda üritanud; Sanchezze tuntus ja rahvusvaheliseks paisunud meediakära pole sellel lasknud aga juhtuda.

Täna on Yoani alustanud ajaveebi kättesaadav kokku 17 keeles, sh ka näiteks leedukeelsena. Yoani Sanchez ise on aga tänu oma tegevusele saanud terve hulga tun-

nustavate tiitlite omanikuks, olles valitud nii ajakirja Time maailma saja mõjukaima inimese sekka kui ka maailma pressivabaduse kangelaseks. Viimase aasta jooksul on Sanchez korduvalt vahistatud. Sanchez tahtis kajastada kohtuprotsessi, mis pidi otsustama autoõnnetuses hukkunud Kuuba teisitimõtleja, Nobeli rahupreemia pälvinud Oswaldo Paya autojuhi saatuse.

Oktoobrikuus võttis Kuuba politsei ta kinni üheskoos teise tuntud dissidendi, 2010. aasta Sahharovi preemia laureadi Guillermo Fariñasega, kui nad nõudsid Havannas inimõiguste tagamist kinnipeetud aktivistidele ja sõltumatutele advokaatidele. Kuuba valitsus on samuti andnud vastulöögi, nende liitlaseks virtuaalmailmas on teine Y – ajaveeb ja Twitteri-konto nimega Yohandry. Lausa eraldi sektsioon on ajaveebis pühendatud Yoani Sanchezele, keda nimetatakse “jänkimeelseks CIA projektiks” ning kelle väiteid üritatakse igati diskrediteerida.

Rohkem infot:

www.desdecuba.com

www.desdecuba.com/generaciony

www.yohandry.com

Lisaks leiab ingliskeelseid tõlkeid Kuuba blogijatelt www.translatingcuba.com.

Suvekool tuleb raha-tagasi-garantiiga

Tänavu 6.-7. septembril Roostal peetavas vabakonna suvekoolis keskendutakse küsimusele, kuidas aru saada ja teistelegi rääkida muutustest, mida oma tööga loome. Korraldajad lubavad: kes kahe päeva jooksul oma vabaühendusele vajalikke lahendusi ei leia, saab osalustasu tagasi.

Mis kasu teie organisatsioonist on? Kuuled sellist küsimust ning, ilma et seda ise märkaksidki, käib nõksatus keha läbi, käed tõmbuvad rusikasse ning hää on vastates toonikese kõrgem ja valjem kui muidu – jälle tuleb oma olemasolu õigustada!

Hea küll, viisakas inimene valib ehk pehmema sõnastuse, ent küsimus isenesest on ju täiesti asjalik. Enamik vabaühendusi on loodud selleks, et mi-

dagi paremaks muuta: mingis vald- või piirkonnas, mõnede või väga paljude inimeste jaoks, vabatahtlikuna või selle eest palka saades.

Meile meeldib mõelda, et meie töö on vajalik. Me apelleerime sellele, kui küsime rahastust või otsime kaasalööjaid. Me oskame üldiselt loetleda, mida me teeme ja mida saavutada tahame, ent kui tuleb lause-paariga öelda, mis me siis saavutanud oleme, mille võrra on elu tänu meie

tehtule paremaks muutunud, siis polegi see nii lihtne.

See pole mõistagi üksnes Eesti vabaühenduste probleem. Aprillis Oxfordis peetud Skoll Forumil, maailma mainekaimal sotsiaalsete ettevõtjate kogunemisel, pühendati vabaühenduste mõju küsimustele kolme päeva jooksul seitse arutelu, rohkem kui traditsioonilistele kuumadele rahastamise ja innovatsiooni teemadele. Ägedad debaadid, mil määral ja kuidas vabaühendused sellega tegeleva peaksid, käivad enamikus rahvusvahelistes vabakonnateemalistes väljaannetes.

Ent jagunegu debaaterijad detailide puhul pealegi eri koolkondadesse, selge on see, et veenev tegevusmudel, head tulemused ning suutlikkus neid arusaadavalt ja huvitavalt esitada aitavad leida nii rahastajaid kui ka partnereid, asjalikke inimesi vabaühenduse juhtideks, töötajateks, vabatahtlikeks ja liikmeteks.

Tänavuses, 15. korda toimuvas vabakonna suvekoolis keskendutaksegi muutustele, mida vabaühendused oma tegevusega enda sihtrühmas, kogukonnas või ühiskonnas loovad – õpitakse, kuidas selliseid muutusi saavutada, märgata, mõõta ja teistelegi nendest teada anda.

Osalema oodatakse vabaühendusi, kes soovivad oma tegevuste plaanimises, tulemuste mõõtmises ja nendest teavitamises paremaks saada, sõltumata organisatsiooni vanusest, suurusest, tegevusvaldkonnast, -ulatuselt või -vormist.

Paljude erinevates organisatsioonides tegutsevate osalejatega koolituste hädaks kipub olema, et kuna koolitaja ei saa kes-

Vabakonna 15. suvekool: kuidas aru saada ja teistelegi rääkida muutustest, mida me loome?

6.-7. septembril Roostal (Läänemaa, www.roosta.ee)

Programm ja registreerimine kuni 2. septembrini www.ngo.ee/suvekool.

Osalustasu:

- 20-aastastele ja noorematele: 15 €
- EMSL-i liikmetele: 25 €
- Teistele: 30 €
- Kui ühest organisatsioonist osaleb vähemalt kolm inimest, on osalustasu EMSL-i liikmetele 20 € ja teistele 25 €.

Osalustasu sisaldab suvekooli kahepäevast programmi, töövihikut, kaht lõuna- ja üht õhtusööki, reede õhtul sauna ning bussitransporti Tallinnast (piisava hulga huviliste korral ka Tartust) Roostale ja tagasi. Nõustudes lisama oma osalustasule 5 eurot, saab toetada kõige nooremate, vabakonna tulevikulootuste osalemist suvekoolis.

Majutus toimub 1-3 magamistoaga majakestes, ühes majas 4-10 inimest. Voodikoht ja hommikusöök maksavad kokku 23 €.

Martin Meitern

Mulluse suvekooli üheks enim kiidetud osaks osutunud kiirkohtingud on seekordses programmis paigutatud päris algusse. Lisaks tutvumisele saab kiire välja selgitada, milliseid kasulikke teadmisi- oskusi võiks nad või nende organisatsioonid sulle pakkuda.

kenduda iga osaleja vajadustele eraldi, siis jääb kuuldu oma tööga sidumata ja ununeb peagi suurema kasutegurita. Selle vältimiseks on seekordse suvekooli korraldajad valinud tavapärasest erineva lähenemise.

Põhiosa suvekoolist töötatakse 3-5-liikmelistes gruppides, kus igaüks tegeleb just oma organisatsiooni olulisemate vajadustele lahenduste leidmisega. Grupiliikmed on seejuures esmasteks kaasmõtlejateks ja tagasiside andjateks, lisaks saab oma ideede ja küsimustega pöörduda kohale palutud spetsialistide poole. Just oma valdkonda ja organisatsiooni silmas pidades saab nendega näiteks aru pidada, mis andmeid oleks vaja koguda ja kust neid leida, kuidas oma saavutatut selgelt ja huvitavalt esitada jne.

Nõnda lubavad korraldajad, et kes

kaks päeva aktiivselt kaasa töötab, lahkub suvekoolist konkreetsete lahendustega oma vabaühenduse jaoks. Kes leiab, et ta seda siiski ei saanud, neile makstakse osalustasu tagasi.

Lisaks õppetööle leiavad Roostal aset ka mulluses suvekoolis menukaks osutunud kiirkohtingud ja elav raamatukogu, mille käigus saab luua uusi koostöösidemeid ning saada targemaks teistes ühendustes tehtavast.

Suvekooli korraldamiseks on taas jõud ühendanud terve hulk vabaühendusi, lisaks EMSL-ile näiteks Sotsiaalse Ettevõtete Võrgustik, Heateo Sihtasutus, Domus Dorpatensis, Eesti Puuetega Inimeste Koda, Eesti Loomakaitse Selts, noorteorganisatsioonid jt. Suvekooli läbiviimist rahastab KÜSK.

EMSL-i juhatajana alustas Maris Jõgeva

1. augustist alustas EMSL-i juhatajana tööd Maris Jõgeva, kes seni töötas Avatud Eesti Fondis Norra ja EMP vabaühenduste fondi koordinaatorina. Varem on Maris töötanud ka Siseministeriumis kodanikuühiskonna spetsialistina ning Vormsi vallavalitsuses. Pikem intervjuu Marisega ilmub Hea Kodaniku järgmises numbris.

Ligi seitse aastat juhataja ametit pidanud Urmo Kübar jätkab EMSL-is tööd küsimustega, mis puudutavad kaasamist ja vabaühenduste sisedemokraatiat. Suvest on EMSL-is uute töödega tagasi ka Riinu Lepa ja Teve Floren. Riinu tegeleb sotsiaalse ettevõtluse statistika teemaga, Teve tõmbab käima katseprojekti, mis viib kooliõpilased ühiskonnaõpetuse tunni raames vabaühendustesse praktikale.

Uued inimesed ka nõukogus

Kevadine EMSL-i üldkoosolek valis liikmete üles seatud kuuest kandidaadist järgneva kolmeks aastaks EMSL-i nõukokku neli uut inimest: Praxises töötav Hille Hinsberg (esitajaks Avatud Eesti Fond), Eesti Energia juhatuse liige Margus Rink (Terve Eesti Sihtasutus), riigiteadlane Mari-Liis Jakobson (Arengukoostöö Ümarlaud) ja Domus Dorpatensis juht Martin Noorkõiv.

Nõukogu liikme aeg sai üldkoosolekuga läbi Barbi Pilvrel, Daniel Vaarikul, Kristina Männil ja viis aastat nõukogu juhtinud Maarja Mändmaal. Tema töö nõukogu esimehena võttis üle Margo Loor. EMSL-i nõukokku kuuluvad veel Krista Pedak, Liia Hänni, Sandra Lillemaa ja Tarmo Tüür.

EMSL kolib

Tallinna Rotermanni kvartali Vanas Jahulaos tegutsenud vabaühenduste ühiskontoril seisab taas ees kolimine, sest 2009. aasta majandusvajutises saadud soodne rendileping jõuab lõpule.

Uueks asukohaks saab oktoobrist tõenäoliselt Telliskivi loomelinnaku A3 hoone 3. korrus, kus ootab ees juba mitu seal tegutsevat vabaühendust. Koos EMSL-iga kolivad Heateo Sihtasutus, Terve Eesti Sihtasutus, Noored Kooli, Teeme ära! ja teised senised kontorikaaslased. Edu meie ülesleidmisel!

Tänaseks juba kolm aastat tegev olnud Eesti Inimõiguste Keskus on nii mitmegi asjaga silma paistnud. Kampaania “Erinevus rikastab” elluviimise, nõustamise, seire, pagulaste ning laiemalt inimõiguste kaitsega tegeleva organisatsiooni saladusi lahkab kommunikatsioonijuht **KRISTIN RAMMUS**.

Eesti Inimõiguste keskus

Millal loodud?

Eesti Inimõiguste Keskus loodi 2010. aastal, aga tegevus põhines osaliselt TTÜ õiguse instituudis tehtul, nii et ise loeme oma sisuliseks alguseks 2007. aasta lõppu.

Miks?

Eraldi sihtasutus loodi eeskätt seetõttu, et keskuse tegevus hakkas väljuma õppe- ja teadustegevuse raamidest, sooviti alustada nõustamisega. Me nägime, et inimõiguste valdkonnas pole Eestis tugevat vabaühendust, mis tegeleks tõsiselt probleemsemate teemadega ja osaleks ühiskondlikus diskussioonis. Inimõiguste teemadele suurema tähelepanu pööramine tundus Eesti ühiskonna edasise arengu seisukohalt väga oluline.

Kui palju inimesi?

Hetkel töötab keskkuses kokku (sh osalise tööajaga) üheksa inimest. Lisaks on praegu õiguskliinikus praktikal kuus tudengit.

Kust te raha saate?

Keskuse üldist tegevust rahastavad Avatud

Eesti Fond ning Kultuuriministeerium. Samuti oleme taotlenud sihtotstarbelisi toetusi Euroopa Pagulasfondilt ning Siseministeeriumilt õiguskliiniku loomiseks ning avalikuse teadlikkuse tõstmiseks. Lisaks oleme partneritena läbi viinud nii rahvusvahelisi kui kohalikke projekte: näiteks European Language Diversity for All (ELDIA) projekti toel koostati Ahvenamaa Rahuinstituudile analüüs seto ja võro keele õiguslikust olukorrast Eestis; Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed (MISA) toetas tänaseks lõppenud noorteprojekti “Vaatan, osalen, muudan!”, ILGA Europe toel viiakse läbi seireprojekti; Euroopa Integratsiooni ja Migratsiooni programmi rahastusel ollakse partner projektis “Varajases staadiumis õigusabi andmine varjupaigataotlejatele” jpm. Keskus aitas läbi viia ka TTÜ, Sotsiaalministeeriumi ja Euroopa Komisjoni rahastatud kampaaniaid “Erinevus rikastab”.

Mida võiks teistel vabaühendustel olla teilt õppida?

Praktiliselt: kommunikatsiooni, strateegilist tegutsemist. Teoreetiliselt: seda, et vabaühendus ei pea tingimata olema sõpruskond, vaid võib olla pädev ja professionaal-

ne ning jätkusuutlik organisatsioon. Samuti seda, et saab hakkama ka ennast erakondadega sidumata (kuigi see on keerulisem).

Suurim saavutus?

Lühikese ajaga oleme suutnud üles ehitada suurepärase tiimi ning saavutada muudatusi nii võrdse kohtlemise kui ka pagulaste valdkonnas, millele hetkel keskendume.

Suurim õppetund?

Üksi ei saavuta palju. Kõige olulisemad on luua hea meeskond ja teha koostööd teiste heade inimeste, vabaühenduste, võrgustike ning valitsusasutustega.

Kui EIK saaks kolmeks aastaks miljon eurot ja vabad käed, siis mida peale hakkaksite?

Tegeleksime palju rohkem huvikaitsega ning kasutaksime senisest enam võimalust aidata inimestel kohtus oma õigusi kaitsta. Praegu jäävad paraku mitmed lahendused selle taha, et inimesed ei julge ise kohtusse minna, kuigi seadused on olemas. Samuti kasutaksime üha enam võimalusi pöörduda Euroopa Inim-

õiguste Kohtusse. Saaksime oluliselt enam kulutada tegevuse professionaalsemaks muutmisele ning toetada ka valdkondlike vabaihenduste tegevust, luues koalitsioone.

Põnevaim töö, mis praegu käsil?

Teavituskampaania pagulastest, mis on esimene sarnane suurem kampaania Eestis. Loodame, et see tekitab palju ühiskondlikku arutelu ja viib suurema teadlikkuse sellest, et pagulane ei tule Eestisse head elu otsima, vaid põgeneb tagakiusamise või sõja eest.

Selle numbri läbivaks teemaks on vähemused. Kuidas ise vähemusi oma igapäevatöösse kaasate?

Üldiselt ei ole me vähemuste kaasamises kuigi edukad olnud, meil ei tööta praegu ühtegi muust rahvusest ega puudega inimest, samuti oleme kõik üsna üheaelised. Kuigi naised ei ole vähemus, üritame hoida sootasakaalu kontoris, samuti oleme võtnud suuna sellele, et uute töötajate värbamisel eelistame erinevate vähemuste hulka kuuluvaid inimesi. See mitte ainult pole ühiskondlikult kasulik, vaid aitab paremini aru saada erinevate sihtrühmade olukorrast ja vajadustest.

Teiste EMSL-i liikmete tegemisi

LINNALABORI veetav pealinna asumiselside algatus Linnaidee koostab kaasamise hea tava kokkulepet Tallinna vabaihenduste ja linnavalitsuse vahel. Koostööpõhimõtetes tahetakse kokku leppida enne sügise kohalikke valimisi. Kui oled huvitatud kaasa löömast, uuri lähemalt www.linnaidee.ee.

TERVE EESTI SIHTASUTUS on välja tulnud üleskutsega „Joome poole vähem!“. Alkoholi-tarbimise vähendamine (nii et praeguse 10,6 liitri alkoholi asemel elaniku kohta joodaks Eestis aastas vähem kui 6 liitrit) on üks kiiremaid viise Eesti Vabariik oma 100. sünnipäevaks korda teha ning panustada saab siin igaüks. Ideid leiab www.facebook.com/joomepoolevahem.

AVATUD MAAKAARDI SELTSI vabatahtlike võrgustik on tänaseks Eestis kaardistanud kõik teadaolevad tänavad ja valdava osa hoonete aadressidest. OpenStreetMap on Wikipedia põhimõttel toimiv rakendus, kuhu saab panustada igaüks ning mis tänu sellele suudab olla oluliselt kiirem teistest kaartidest, nende andmete põhjal saab igaüks teha oma kaarte, ilma et peaks ennast seepärast vaeseks maksma.

Ettevõtlike maanaiste ühingu **ETNA EESTIMAAL** mikrokrediidiprojekt kandideeris tänavu 605 osaleja hulgas Euroopa sotsiaalse innovatsiooni auhinnale ning jõudis lõpuks konkursil 30 poolfinalisti hulka. Juunis leidis Brüsselis aset auhinnatseremoonia, kus MTÜ-le anti pidulikult sellekohane tunnistus.

Blanca Mikovits, Maalet

Kui ühed liikmed võtavad auhindu vastu, siis teised jagavad neid. **EESTI NAISUURIMUS- JA TEABEKESKUSE** kevadkonverentsil kuulutati juba neljandat korda välja sootadlikem MTÜ, kelleks sellel aastal osutus Eesti Maaomavalitsuste Liit. **KÜLALIHKUMINE KODUKANT** pärgas augustis peetud Maapäeval aga tänavuse aasta küla – Lustivere Jõgevamaal (pildil). Tiitliga kaasnenud 1000 euro eest lubas külaselts oma rahvamajale talveks küttepuud osta.

Mitu liiget kutsus inimesi üles heategudele. **EESTI LASTERIKASTE PEREDE LIIT** vajab abilisli 22. augustist 2. septembrini Selverites, kus kogutakse suurperedele annetustena koolitarbeid (abiks saad olla nii annetajana kui nende kogujana). Narva-Jõesuu **SOS LASTEKÜLAS** kogutakse annetusi pesumasina ostmiseks sügava puudega laste pesu pesemiseks. Vaata lähemalt nende kodulehtedelt.

Liikmed otsivad ka uusi töötajaid. **E-RIIGI AKADEEMIA** võtab tööle assistendi, **EESTI LOOMAKAITSE SELTS** vajab aga inimest, kes hakkaks tööle annetuste kogumisega. Lähemalt jällegi nende kodulehtedel.

MARTIN MEITERN

Taimsed ja vaimsed veganid

Mullu kevadel loodud Eesti Vegan Seltsi eestvedajate **MINNA TOOTSI**, **ANNIKA LEPA** ja **KADRI AAVIKUGA** luges tibusid Mari Kodres.

Selts koondab nii veganeid ehk täistaimetoitlasi kui ka vegan-elustiili pooldajaid. Andestage nüüd vähiklik küsimus, aga kust algab loom?

Kadri: Sageli öeldakse, et piir algab närvisüsteemi olemasolust ja seeläbi tundlikkusest. Osa organismide puhul me ei saa aga 100% kindlad olla, kas nad tunnevad valu või mitte. Põhiprobleemiks on ikkagi loomapidamine suurfarmides.

Annika: Mina olen endale aru andnud, et mingit absoluuti saavutada ei olegi vaja. Senikaua, kui on võimalik teatud toodangut mitte tarbida, siis ma selle võimaluse ka valin. Loomulikult, kui ma satuks näiteks näljasituatsiooni ja peaks langetama valikuid, mida mul igapäevaelus teha ei tule, siis käituksin olukorrale vastavalt.

Kuidas teie vaated teiste seltsikaaslaste omadega ühilduvad? Kindlasti on sealgi mitu äärmust esindatud.

Annika: Liikmeid on praegu 50 ringis ja meilistiga liitunud 150.

Kadri: Seltsi ei kuulugi tegelikult ainult täisveganid, ootame kokkusaamistele alati ka lihtsalt huvilisi. Üks liige võttis kord kaasa oma ema, kes oli meie tegevuse suhtes väga skeptiliselt ja murelikult meelestatud. "Laps" oli ise muidu 20ndates juba. Päris teismelisi või nooremaid liikmete sekka veel ei ole sattunud, nende puhul on vaja vanema nõusolekut. Kuna söömishäiretega noori on väga palju, siis oleks meie puhul see konflikt kindlasti esiplaanil ja varjutaks meie tegelikke eesmäärke ja toimimist.

Leiate, et ajakirjanduses on teile liiga tehtud?

Annika: Mõnes artiklis on tõesti avaldatud valeinfot. Näiteks on veganluseks nimetatud ka kalasöömist või esitati Vegfoorumist vananenud sissekandeid täiesti kontekstiväliselt. Kõige enam aga haavab siiski see, kui veganlust esitatakse toitumishäirena. Tundub ebaõiglane, kui üksikujuhtumite näitel tehakse suuri üldistusi.

Kadri: Miskipärast on see loonud fooni, kus meid vaadatakse kui puukallistajaid, vaktsineerimisvastaseid või üldse mingit radikaalset gruppi. Alles hiljuti pidin tõsi-meeli selgitama ühele tuttavale, et tomati

tunnete haavamisel pole minu tegevusega mingit pistmist. Paraku, jah, sageli peetakse meid ullikesteks.

Annika: Ühest küljest on see mõistatav, sest tegu on erilise asjaga, millest inimesed ei tea palju.

Kiriku põhivaenlased on samasooliste abielude ja abordiõiguse eest võitlejad. Kellega teil tuleb pidevalt eriarvamusi klaarida?

Minna: Konkreetselt on raske nimetada, kuna põhimõttelisi vastaseid leidub meile peaaegu igalt elualalt, aga kindlasti kerkivad esile arstid. See, et nad oma vaateid alati peale ei suru, ei tähenda, nagu nad meiega nõustuks või meid mõistaks.

Päris teismelisi või nooremaid liikmete sekka veel ei ole sattunud, nende puhul on vaja vanema nõusolekut.

Edasiminekut on ka kindlasti olnud, kuna inimeste toitumisharjumused on mitmekesisestunud, mistõttu veganid ei näi kõigi silmis enam nii kuu pealt kukkunud.

Annika: Probleem tekib siis, kui seda käsitletakse kui toitumishäiret ja mitte kui lihtsalt alternatiivset elustiili. Õppisin vahepeal Helsingi Ülikoolis ja sattusin juhtumisi gruppi, kus kaheksast inimesest kuus olid taimetoitlased, mitte küll veganid, kuid vegetariaanid. Soomes on see täiesti tavaline, nagu on ka normaalne, et ühiskonnas on erinevate eelistustega inimesed – veganid, taimetoitlased, omnivoorid, allergikud ja erinevate toitumistalumatusega inimesed jne. Siin on selline mõttemaailm mõnevõrra veel võõras, sest mis mõttes sa jõulude ajal seapraadi ei söö?

Aga mida teie siis jõulude ajal sööte?

Minna: Meie jõuluhitt oli näiteks lääts-pikkpoiss, mis oli tehtud Miku Vegan Kohviku retsepti järgi.

Annika: Mina tegin Sandra Vungi karrisalatit kikerherneste ja granaatõuna-seemnetega, mis oli tõeline rauapomm.

Kadri

Kuidas pereliikmed kaasa on tulnud?

Minna: Üllatavalt hästi, isegi minu teinekord päris konservatiivne isa on juba tunnistanud, et usub taimetoitluse küll. Vend ja õde mõlemad nii-öelda flirdivad taimetoitlusega.

Kadri: Minu teised pereliikmed taimetoitlased ei ole, kuid nad on toetavad. Vanemad on võrreldes varasemaga liharbimist tunduvalt vähendanud. Väga armas neist, et nad juba viimased mitu head aastat on omaalgatuslikult palunud vegan-jõulude pidamist.

Annika: Mina pole kedagi keelitanud veganiks hakkama, aga lähedased on sellega aja jooksul omasoodu kaasa tulnud. Küll aga on hiljem öeldud, et füüsiline enesetunne on pärast söömisharjumuste muutmist palju parem. Minu enda jaoks tuli tervisest hoolimine tegelikult hiljem, kuna ka veganiks hakkamise põhjused olid mujal.

Maailmavaade ja tervislikkus hakkavad mingil hetkel lihtsalt koos käima?

Minna: Seltsil puuduvad ettekirjutused liikmete isiklike motiivide kohta, kuid ee-

tilistel põhjustel veganeid on seltsis ilmselt ülekaalus. Sageli käivad kolm põhiaspekti – loomakaitse, keskkonnateadlikkus ja tervislikkus – koos. Kui meelevaldseid üldistusi teha, siis ma arvan, et spirituaalsed inimesed kalduvad mingil põhjusel tihti taimetoidu poole – võimalik, et suureneb lihtsalt maailmatunnetus ja seeläbi ka empaatiavõime. Paljud taimetoitlased teevad ka toortoidu perioode.

Annika: Tervislikkusega käib kaasas ka see, et kuna pidevalt hirmutatakse, et veganid ei saa oma toidust vajalikke aineid kätte, siis ajad nimme näpuga

pidevalt järke, kuni see saab igapäevaseks harjumuseks.

Kadri: Kasvõi selleks, et teistele tõestada. Kui enamasti tõesti muutuvad ka ülejäänud harjumused tervislikumaks, siis tegelikult pean mainima, et tunnen ka näiteks suitsetavaid veganeid. Tingimata see tervislikkusemantra seega ei kehti.

Pean mainima, et tunnen ka näiteks suitsetavaid veganeid. Tingimata see tervislikkusemantra seega ei kehti.

Keskkonnateema tundub ka konfliktne. On jäänud mulje, et paljud Eesti veganid ja taimetoitlased söövad toitu, mis on siia toodud kaugete merede takka ja vajutab hoobilt ökoloogilise jalajälje tüki laiemaks.

Kadri: Omnivooride toitu imporditakse samamoodi. Võime ju mõelda, et sööme ainult kodu lähedal kasvatatud ja tapetud loomi, aga probleem on hoopis loomasöödas: Euroopa loomade jaoks ei jätku piisavalt põllumaad, et katta sinne

vajadus. See tähendab, et loomasööta kasvatatakse põhiliselt arengumaades, kus inimesed nälgivad. Ja see on omakorda tugevalt seotud sotsiaalse õigluse ja inimõigustega. Loomapidamine eritab rohkem kasvuhoonegaase kui kogu maailma transport kokku, ütleb statistika.

Minna: Jaapanis näiteks süüakse palju mereande, kuid tegelikult on ülekalastamine maailmas väga suur probleem. Samuti sisaldavad tänapäeva kalad (meil nt tuunikala) ja muud mereelukad ohtlikke raskemetalle ja seetõttu pole ka tervise koha pealt kõige targem kalasöömisega üle pingutada.

Pigem näete end siis seismas loomaõiguslastega sama asja eest?

Minna: Eesti Vegan Seltsil eraldi loomaõigusluse eesmärki ei ole, pigem üldine veganluse propageerimine ja veganite võimaluste parandamine.

Annika: Sellegipoolest ei saa ma end sellest teemast lahus hoida, kuna olen ka Eesti Loomakaitse Seltsi juhatuses. Need teemad on ELS-is samuti paljude jaoks läbi põimunud, paljud eelistavad taimset toitu loomsele. ELS on olnud ka üks Taimetoidumessi korraldajatest näiteks.

Minna: Mess on olnud väga hea koht, kus tutvustada ja pakkuda ülimaitsvat taimetoitu kogu selle mitmekesisuses. See üritus toetab igati meie maailmavaadet.

Maitsev taimetoit paneb ka omnivooridel neelud käima. Iraagi Kurdistani delegatsioon jäi mullu EMSL-i suvekoolis endale mõeldud lõunast ilma, kuna ülejäänud osalejad panid selle enne lihtsalt nahka. Aga kuhu te positsioneerite need inimesed, kes söövad ainult maheliha ja ökomune? Kas see valik tundub teile eetilise?

Kadri: Minule isiklikult tundub see naeruväärsena. Puhtfüüsiliselt pole võimalik, et kõik inimesed maailmas saaksid maheliha tarbida, seetõttu on tegu minu meelest ka elitaarse tarbimisvalikuga. Lõppkokkuvõttes on mahetootmine keskkonnale palju kahjulikum.

Minna: Ma ei taha väga esoteeriliselt kõlada, aga olen viimasel ajal lasknud

tekkida endal spirituaalsemat laadi suhte maailmaga ja mul on lihtsalt tunne, et kui ma ei hooli teistest inimestest, loomadest ja elusolenditest, kui ma ei hooli tulevikuinimestest, siis ma ei tunne end hästi ja väärikalt. Kui ma annan endale aru, et minu isiklikud valikud mõjutavad palju rohkemat kui ainult siin ja praegu, siis on mul kerge oma teed käia. Mul on lihtne suhestuda teiste olenditega.

Kadri: Mina tahan just rõhutada, et minu jaoks ei ole selles midagi spiritualistlikku. Sageli ju ka küsitakse meie kohta – mis, see on teil mingi usk või? Kui me teame faktipõhiseid seoseid tervise ja keskkonnaprobleemidega ja seda, et loomad tunnevad valu – siis on see ainult meie ratsionaalne otsus.

Annika: Sageli räägitakse meist kui täpselt ühtemoodi mõtleivatest inimestest. Mingeid ühiseid dogmasid meil ei ole! Igal inimesel on oma individuaalsed mõtted ja tõekspidamised, mida tal on vabadus väljendada. Meid ühendab see, et me kõik lihtsalt juhtumisi ei tarbi loomseid tooteid.

Kuidas selts alguse sai?

Minna: See kõik on veel väga värske ja tegutseme alles kompamisi, kuna puudub varasem kokkupuude MTÜ vedamise ja igapäevaeluga. Mõte läks idanema 2011. aasta taimetoitlaste kokkutulekul, kui koos ühe teise Tartu veganiga tundsiime, et oleks aeg luua midagi ühendavat, mis oleks ka ametlikumat laadi.

Enne seda suhtlesite foorumis ja sõna lihtsalt levis mõttekaaslaste kohta?

Kadri: Paljud tutvused on tõesti alguse saanud foorumist. Mina olin aastaid n-ö üksikuritaja, kuni osalesin foorumi väiksemat sorti kokkusaamisel, millele järgnes mõne aja pärast juba suurem. Ühiste ürituste kaudu on neid kontakte hiljem palju lisandunud.

Minna: Mina arvasin, et tean-tunnen suurt osa Eesti veganitest, aga loodud selts on tegelikult tõestanud, et nii see pole. Palju huvilisi ja mõttekaaslast on alles praegu hakanud ühendust võtma, ilmselt on samuti enne lihtsalt vaikselt toimetatud. Virtuaalmaailmast on palju tekkinud ka näost näkku suhtlemist,

kasvõi näiteks koos Taimetoidumessi korraldades.

Mingit katusorganisatsiooni välismaal teil ei ole? Või sarnaste huvidega sõpru naaberriikides.

Annika: Soomega on head suhted, mitte küll seltsi kaudu, aga isiklikud tutvused ja sidemed teiste organisatsioonide kaudu.

Minna: Eestis pole veel ühtki läbinisti taimetoidumenüüga kohvikut või restorani, erinevalt näiteks Vilniusest

Palju huvilisi ja mõttekaaslast on alles praegu hakanud ühendust võtma, ilmselt on samuti enne lihtsalt vaikselt toimetatud.

või Riist. Aga mis puutub suuremasse institutsionaliseerumisse Eestis, siis vaatame veel, kas meist saab ühel päeval EMSL-i liige või mitte. Meil on palju tulevikuideid, üks nendest on koostada teavitusbrošüürid toitlustusasutustele, et rääkida veganitest ja meie eelistustest. Siis teaksid restoranid ja kohvikud samuti paremini, mida meiesugusele klientuurile pakkuda – isegi kui siiaaani pole selle järele vajadust tuntud, siis tegelikult on meid järjest rohkem, nii kohalike kui ka turistide seas.

Oma lastest kasvatate veganid?

Kadri: Seda on raske ette näha. Meil on näide, kus Eesti foorumis said kokku kaks täisveganist inimest, kellel nüüdseks on kaks last. Neil oli plaanis oma lapsi samade põhimõtete järgi kasvatada, aga ühiskonna surve on siiski meeletu, alates arstidest ja haridustöötajatest. Sageli antakse mõista, justkui oleksid nad seetõttu halvad ja vastutustundetud lapsevanemad. Mina ise ei tahaks tulevikus oma lapsele loomseid tooteid anda, aga lõpptulemus sõltub sellest, kas ümbritsev keskkond on toetav või mitte.

Erinevate sõnavõistluste tuules on hea uurida, kas vegan on ilus ja täpne eestikeelne sõna?

Kadri: Eesti Keele Instituudi keelenõuanne soovitab kasutada just nimelt veganit ja mitte vegaani või vegaanlust.

Minna: Minu meelest on termin õnnestunud. Just läbinisti eestipärane taimetoitlus on sageli segadusseajav, tõstatades küsimuse näiteks seente ja nende söömise kohta. Veganid söövad aga seeni küll. Taimetoitlaste alla kuuluvad mõlemad, nii veganid kui vegetaarlased.

Kadri: Mulle ei meeldi, kui veganitele viidatakse kui rangetele taimetoitlastele. See on sellise radikaalse konnotatsiooniga, nagu me näriksime ainult kapsast ja porgandit!

Vahest legendaarsemaid juhivahetusi Eesti poliitikas: kui valijameeste kogu 2001. aastal Arnold Rüütli presidendiks valis, läksid toonase valitsuskoalitsiooni parteide esimehed Mart Laar, Toomas Hendrik Ilves ja Siim Kallas (pole pildil) teda õnnitlema punaste nelkidega.

Foto: Peeter Langovits / PM / Scampix

Kuidas anda üle juhtimist?

Soovitusi selleks, et juhi vahetusega ei kaasneks segadust ning töö jätkuks sujuvalt, jagab Eesti Noorteühenduste Liidu juhatuse esimees **MAILIS OSTRA**.

Juhtide vahetumine on iga organisatsiooni elu loomulik osa – mõnel regulaarne, mõnel pikema aja tagant, mõnel juhuslik, mõnel väga rangelt reglementeeritud. Nagu liidrite vahetumine, peaks ka juhtimise üleandmine olema loomulik. Juhtide vahetuse protsessile on palju rõhku pannud kõik organisatsioonid, kus mina tegutsenud olen – Tallinna Ülikooli Üliõpilaskond, Eesti Üliõpilaskondade Liit, Eesti Noorteühenduste Liit.

Noorteorganisatsioonidelt on palju õppida, kuna just seal vahetuvad juhid tihti, sageli lausa kord aastas.

Noorteorganisatsioonidelt on palju õppida, kuna just seal vahetuvad juhid tihti, sageli lausa kord aastas, kusjuures enamasti puudub neil märkimisväärne juhtimispraktika. Noored peavad palju vaeva nägema, et väärtused, põhimõtted ja väljakujunenud seisukohad iga uue juhi tulekuga kardinaalselt ei muutuks. Olen viimase seitsme aasta jooksul üleandmise kohta palju õppinud, kuna liidrivahetus on kujunenud üsna tavapäraseks nähtuseks. Minu kogemus on üsna mitmekülgne – olen saanud olla uue ja lahkuva, ootamatult lahkunud ja lahkumist pikalt plaaninud juhi rollis.

Üheks huvitavamaks katsumuseks oli kahtlemata olla uus juht, kellele eelkäija andis üle vaid võtmed ja suure segaduse.

Juhtimise üleandmise protsess on vajalik organisatsiooni stabiilsuse, jätkusuutlikkuse ja arengu tagamiseks. Tahame ju kõik sujuvat, stabiilset töökeskkonda – isegi siis, kui juhid vahetuvad. Tahame, et uue ja vana juhi vahel ei tekiks organisatsiooni sisekliimat negatiivselt mõjutavaid konflikte ega pingeid. Eks palju sõltub inimtüüpidest, kuid oluline on kogu organisatsioonis (sh uue ja vana juhi vahel) kokku leppida, mida üleandmise protsess endast kujutab, mis on selle eesmärgid ja oodatav tulemus.

Üleandmine peaks algama üldisest infost ja minema järjest detailsemaks. Üle-

andmise protsess, sh selle etapid, tuleb põhjalikult läbi mõelda ja ette valmistada iga organisatsiooni eripärasid ja kultuuri arvestades. Soovituslik on üleandmise kaasata ka endisi juhte, praegusi töötajaid või liikmeid ja partnereid.

Lahkuv juht peab üleandmise ettevalmistamisel silmas pidama järgmist:

- tuleb planeerida kindel aeg (nt üks kuu) uue ja vana juhi kohtumisteks;
- üleandmismaterjalide koostamisega peab algust tegema vähemalt kaks kuud enne kohtumisi. Arvestama peab sellega, et materjalide ettevalmistamine toimub pärast tööpäeva ja teiste kohustuste kõrvalt;
- üleandmise ajale ei ole soovitatav plaanida muid sisulisi tegevusi. See on oluline tööülesanne ja võiks olla kirjutatud ka tegevuskavasse või tööplaani.

Üleandmise käigus on oluline jälgida järgmist:

- Räägitakse sellest, mida on siiani tehtud, mitte sellest, mida peaks tegema hakkama. Lahkuv juht võib alati soovitusi jagada, kuid ei tohi oma mõtteid uuele peale suruda. Uus juht peab üleandmise käigus omandama piisavalt teadmisi, et ise oma tegevust plaanida.
- Enne kokkusaamisi on soovituslik anda kodutöö – dokumentide või koduleheküljega tutvumine, partnerorganisatsioonide guugeldamine, loovam kaasamis-, motiveerimis- või juhtimisülesanne vmt, ühesõnaga ülesanne, mis toetaks järgmise kohtumise läbiviimist või kinnistaks eelmise kohtumise teadmisi.
- Kohtumine võiks kesta kõige rohkem neli tundi järjest, mitte kauem. Ühe korraga suures koguses uut infot on nii vaimselt kui füüsiliselt väsitav läbi seedida.
- Kui on võimalik, siis kaasa aitab ka umbes kahe nädala kuni kuu aja jooksul paralleelne koostöötamine uue juhi higa. Näiteks pärast valimisi võiks olla periood, kus vana juht veel vastutab ja uus õpib, kuna tema volitused ei ole veel alanud. Uus juht hakkaks sellise süsteemi järgi järjest valdkondi üle võtma ja ise tegutsema.

Üleandmisprotsessi erinevad etapid

I Ajalugu, vilistlased

Kuidas teie organisatsioon tekkis, mis olid selle juures raskused, kes olid eestvedajad ja kas nendega on võimalik kontakti saada? Missiooni on organisatsioon edasi arenenud, kas aja jooksul on ette tulnud ka keerulisi olukordi ja mida nendest on õpitud?

II Väärtused, põhimõtted, seisukohad

Mis on need väärtused, mida teie organisatsiooni liikmed jagavad? Milline on visioon ja missioon? Missugune on struktuur, juhatuse ja liikmete roll? Mis on kokku lepitud olulisemates dokumentides? Kas teil on ka nn kirjutamata reegleid?

III Koostöö ja partnerid

Kes on need inimesed ja organisatsioonid, kellega te senini koostööd olete teinud? Kuidas koostöö välja näeb ja mida on siiani kokku lepitud?

IV Juhi ülesanded

Alusdokumentidest tulenevad ülesanded (aruandlus, plaanide koostamine); organisatsiooni esindamise senine praktika jmt.

V Esimesed sammud

Notar, pangad; valdkonnas tegutsevate organisatsioonide külastus; tööplaani koostamine ja pooleliolevate tegevuste jätkamine; varade üleandmine jmt.

Kuid kõige olulisem – viimasel üleandmis-kohtumisel tuleb kindlasti sõlmida edasise koostöö kokkulepe. Mil määral ja millesse endine juht võib veel sekkuda? Mis on need küsimused, mille puhul võib uus juht endise poole pöörduda ja millal? Missugune näeb väljast edasine suhtlus?

Selline kokkulepe aitab leevendada väga sageli ettetulevat uue ja vana juhi konflikti. Alati on nii, et uus ei vasta endise juhi ootustele, sest ta ei tee asju nii, nagu tema seda tegi. Ikka arvab uus, et tema oskab ja teab palju paremini kui eelmine. See on loomulik, nagu ka juhtide vahetus. Loodan vaid, et juhtimise üleandmine on sama loomulik teie kõigi organisatsioonides. Edu juhtimisel ja selle üleandmisel!

Hea projektipartnerlus on nagu hea suhe, õpetab kolme lapse ema, äsja EMSL-i juhatajana tööle asumise eel aastaid vabaühenduste fondi koordineerinud **MARIS JÕGEVA**. Mida rohkem mõelda, seda enam sarnasusi leiab partnerluse loomise ja loomuliku kulgemisega päriselus.

Ühisprojektid – kellele ja milleks?

Miks on üldse partnerit vaja? Sest koostöös on rohkem jõudu! Kõlavate sõnade sisuks on kõik see, millega ühistes ambitsioonides üksteist täiendame – partneril võib olla midagi, mida on projekti elluviimiseks vaja, nagu näiteks teadmised, oskused või kogemused. Aga partnerit kaasates saame projekti juurde ka üht olulisemat ressursi – inimesi. Iga projekt vajab eestvedajaid, asjatundjaid, vabatahtlikke. Koostöös võib avaneda üks hoopis uutesse võrgustikesse, suhtlusringkondadesse või süsteemidesse ning ühisel algatusel on nii märksa tõenäolisem võimalus midagi muuta.

Kõik saab alguse üksteise leidmisest.

“Küll teeks omavahel koostööd, kui vaid teaks, kes on need ühendused, kes samadel eesmärkidel tegutsevad, või millised on teiste plaanid,” põhjendatakse tihti partnerlusvõimaluse kasutamata jätmist. Eestis on kümneid töötavaid vabaühenduste võrgustikke, toimuvad kevad-, suve-, sügis- ja talvekoolid, korraldatakse klubiõhtuid, lisaks veel igal aastal arvukalt konverentse, seminare, ümarlaudu. Rääkige oma mõtetest ja uurige, mis teistel lähiajal plaanis. Rääkige sellest, mis vajaks tegemist – võib-olla liiguvadki ideed samas suunas ja koos saaks härjal sarvist haarata. Selleks paljud võrgustikud tihti kokku kutsutud ongi.

Koos nii heas kui halvas. Loomulikult tuleb arvestada iga suhte poole võimaluste ja võimetega ning vastastikused ootused ja huvid koostöö alguses läbi rääkida.

Kui ühises plaanis kokku lepitakse, siis on vett pidav selline plaan, kus partnerid otsustavad ja teevadki koos. Üks väärt partner on midagi enamat kui aeg-ajalt aruteludesse osalema kutsutud organisatsioon või koolitusteenuse pakkuja.

Projektimaailma konkurents on tihti just partnerlusprojektid edukamad.

Jaga vastutust. Koostöölepe sõlmimisest vastutavad kõik partnerid selle eest, et lubatu saaks teoks ja pingutused viiks tulemuseni. Eks vastutust tuleb nii anda kui ka kanda, vajadusel südant valutada ja lahenduste leidmiseks pead kokku panna.

Jaga toetust. Kui koostöö on ühine projektiplaani ellu viia, siis on partneritel võrdne õigus saada tuge tegevustega seotud kulude katmiseks. Mida enam partner kaasa lööb, seda rohkem kulusid tal ka tekib. Kokkuleppeid sõlmides tasub olla aus ja ootused omavahel läbi rääkida. Kui partner teab, et tema kulud projekti eelarvest kaetakse, on ta loomulikult valmis ka suuremat vastutust enda peale võtma.

Jaga tulemust. Kui koostööprojekt ellu viiakse, siis on saavutatud kõigi partnerite töö tulemus. Kõigil on õigus projekt oma

CV-sse märkida, oma osalusest projektis kõnelda. Olen kuulnud, et partnereid pigem ei kutsuta projektimeeskonda, kuna saadud projektitoetust jagades jääb sellest endale justkui vähem. Nii ei ole mõistlik asjale läheneda – projektitoetus antakse eesmärgi saavutamiseks vajalike tegevustega kaasnevate kulude katteks ja mitte kunagi lihtsalt võiduraha, preemia või boonuseks. Projektimaailma konkurents on tihti just partnerlusprojektid edukamad, sest need on suurema haardega, sinna on kaasatud enam ressursse (inimesed, võrgustikud, teadmised) ning nende projektide mõju on tõenäolisem.

Aus suhe ja kokkulepped. Ükskõik kui mitmest tulest ja veest on varem koos läbi käidud, tasub alati võtta aega, et avatult ja ausalt ootused, vajadused ning rahaasjad läbi rääkida. Koostööl on väga palju erinevaid tahke, projektide puhul räägime avalikust kommunikatsioonist, asjaajamisest ja aruandlusest, omavahelisest suhtlemisest ja paljust muust.

Tea oma partnerit ja tunne temast rõõmu.

Hea partnerlus on kindlasti rikastav. Koos toimetades, asju arutades ja kõva häälega mõeldes on võimalik üksteiselt õppida ja üksteist täiendada, seda ka oma nägu ja iseloomu kaotamata. Ja lisaks tähtsatele jagatud vastutusega ülesannetele on vahel hea ka niisama koos aega veeta.

Rene Suurkaev

2003. oli valimiste aasta, mil loobiti tavakohaselt ohtralt nii süüdistusi kui ka lubadusi. Raha natuke vähem, ja kõige napimalt tundus olema usaldust nii avaliku võimu vastu kui ka vabakonna sees, loendas **ALARI RAMMO**.

10 aastat hiljem

EKAK-i parlamendis heakskiitmise järel 2002. aasta detsembris kadus siht ja suund dokumendi ettevalmistamises olulist rolli mänginud Eesti Mitteilundusühenduste Ümarlaua. 2003. aasta esimese Foorumi juhtkirjas kutsuti uut põlvkonda üles kogu üle võtma, kuni kadu nuke veel kliinilises surmas on ja kui laiapõhjalist foorumit ikka vaja läheb. Ajalugu näitas, et ei läinud, ja põgusa võimumängu järel see kogu mõne aasta pärast kuhtuski.

REIPAMALT SUHTUTI EKAK-is kavandatud vabakonna ja valitsuse ühiskomisjoni ja kuna oli valimiste aasta, kutsus Agu Laius suhtlema kandidaatidega, et paramenti pääseks kodanikuühiskonna tähtsuse mõistjad, aga et saaks ka sotti, kes peab vabaühendusi oma liitlasteks, kes rottideks viljasalves. Siseminister Ain Seppiku suhtumist vabakonda kui mafiasse kritiseeris lisaks Laiusele ka Mõõdukate fraktsiooni liige Toomas Hendrik Ilves. Tsiviilühiskonna košmaarse tasulitamisena nägi Ilves ka valitsuse tehtud muutust, mille järgi ei saanud ametiühingute esindajaid mitmesse nõukokku nimetada enam ametiühingud ise.

MÕÕDUKAS PROFESSOR MARJU LAURISTIN kutsus üles abstraktse kriitika asemel konkreetsemalt probleemidele näitama ja lahendustele kaasa aitama, leides ka, et igatsetud massipartei, kes kodanikuühiskonna rolli poliitikas enda peale võtaks, pole võimalik ega vajalik. Lauristin leidis, et parteid kuivavad pigem kokku ja jäävad võrguühiskonnas põhimõtete sõnastajateks, kodanikuühiskond saab aga turuks, millel

erakonnad peavad ideedega välja tulema.

TALLINNA SOTSIAAL- JA TERVISHOIUAMET sai nuuti teise unistuse täitmise eest – amet suunas veidi liiga sõbralikult hankeraha endale sobivatele ühingutele, andes isegi avalikus pakkumiskutses tähtjaks vaid ühe päeva. Järgmises numbris sai vastulauseks sõna üks kritiseeritud rahasaanutest, tänane Nõmme kuberner Erki Korp, kes õigustas rae vajadust sõlmida partnerluslepinguid vaid võimekate organisatsioonidega, sest

Lauristin leidis, et kodanikuühiskond saab turuks, millel erakonnad peavad ideedega välja tulema.

raha laialijagamine iseeneses pole ju eesmärk. Korp kinnitas, et partnerite ring ei ole suletud, ja süüdistas “kinnimakstud ajalehelisa” Foorum üksnes kriitika tegemises.

VALIMISLUBADUSTE ÜLEVAATES muretses Keskerakond kodanikuühiskonna killustatuse ja huvirühmade eriarvamuste pärast, Rahvaliidit vaenas katusorganisatsioonide rahahimu pärast. Isamaaliit toetas KÜSK-i loomist (sellega läks veel neli aastat), Mõõdukad soovisid vabaühenduste inkubaatoreid ja hasartmängumaksunõukogu laialisaatmist. Reformierakond pidas kodanikuühiskonna suurimaks probleemiks koordineerimist ja usaldamatust, Res Publica aga riigivõimu suhtumist, usaldamatust ja vae-

sust. Kõik erakonnad peale Rahvaliidu toetasid nn 1% reegli kehtestamist ehk maksurahast saajandiku suunamisest riigikassa asemel vabaühendusele. Ei saanud elulooma sellest ideest ega Rahvaliidust.

VALIMISTEJÄRGSES FOORUMI NUMBRIS lubas võidukas Juhan Parts, et Riigikogus hakatakse kaasama nn tarkade komiteesid, kelle sõnastatud lahendused saavad aluseks valitsuse poliitikale, ning valitsuse tasemel huvigruppe eelnõude koostamisse ja analüüsi. Parts lisas ausalt, et kõigi ettepanekutega ei hakata kindlasti arvestama, aga et kahekõne ei katkeks, püüab uus valitsus rohkem selgitada, mis on otsuste taga. Lätis aga katsetati uut kaasamisviisi – vabakonna esindaja kutsuti püsivalt osalema kantslerite nõupidamisel, et olla paremini kursis eelnõudega ja otsuseid mõjutada. Asjaosalised leidsid, et tore küll, aga ka nii saadakse plaanitavast ikka liiga hilja teada.

UUE RAHASTUSVÕIMALUSENA hakkas kauguses terendama euroraha, aga muidugi ei osanud keegi öelda, kas sealt midagi ka vabakonnale pudeneb või kust võtta nõutav omafinantseering. Seniste rahaallikate selgitamiseks läbiviidud küsitlus näitas laias laastus tänast pilti – hulk sõltub maksumaksja rahast, 40% ei saa seda üldse, osa elab ära vaid liikmemaksudest ja annetustest, mõni oma kinnisvarast ning Eestimaa Looduse Fondi bilansis oli 10 lammast Matsalus, Tabasalu pargivahi hobune Antonius ja paat hüljeste uurimiseks.

Kõiki Foorumeid saab lugeda www.ngo.ee/foorum.

Aasta pioneerina pälvis aukirja ning Ene Ergma traditsioonilise kallistuse seekord vastu ühisrahasutusplatvorm Hooandja. Riigikogu esimehe haardes on parajasti Henri Laupmaa, valmistub Tanel Kärp, kõrval särab Tiit Sullakatko.

Aasta vabatahtlus, võrdselt hästi nii masse liigutav kui ka eelnõudega töötav Eesti Interneti Kogukond, sai lisaks lilledele ja aule KÜSK-ilt ka 5000-eurose preemia. Seda hoiab pildil nendest vastne juht Saskia Kiisel.

Kodanikuühiskonna

2012. AASTA TEGIJAD

Aasta tegijate pärgamisest on küll kuus kuud möödas, ent ega siis see tiitel aegu. Vaatame nad üle!

Aasta missiooniinimese auhinna võttis vastu läbi aegade noorim laureaat – Tallinna abiturient Johanna-Maria Juhandi, kes korraldas tänaval laulmisega oma kümnelapselisele perele elatist teeniva Nadežda Atajeva kontserdi, sest leidis, et tema looming väärib paremat auditooriumi. Seekord esines Atajeva ka Riigikogu ruumes.

Aasta teo auhind läks seekord jagamisele lokaalse Kodukandi "Avatud külavärvate" ja globaalse "Tee-me ära!" maailmakoristuse vahel. Viimase vedureid, Eva Truuverk, tuvastab diplomitest neile kuuluvat.

Aasta ametnik, Kristel Altosaar Tartust, on teda üles seadnud noorte sõnul aktivisti unistuste partner: pühendunud, inspireeriv, alati abivalmis.

Aasta ettevõtteks sai tänava esmakordselt MTÜ – nimelt Abikäsi, kes loob töökohti puuetega inimestele. Pildil Marko Simberg.